

T.C.
MUNZUR ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

**KAMUOYUNUN SPOR VE İNSAN HAKLARI
KONUSUNDAKİ TUTUMLARININ ETKİLEŞİMİ**

Mustafa YENTÜR

YÜKSEK LİSANS TEZİ
BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR ANABİLİM DALI

DANIŞMAN
Doç. Dr. Murat ŞAKAR

TUNCELİ-2025

T.C.
MUNZUR ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

**KAMUOYUNUN SPOR VE İNSAN HAKLARI KONUSUNDAKİ
TUTUMLARININ ETKİLEŞİMİ**

Mustafa YENTÜR

YÜKSEK LİSANS TEZİ
BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR ANABİLİM DALI

DANIŞMAN
Doç. Dr. Murat ŞAKAR

TUNCELİ-2025

T.C.
MUNZUR ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

KAMUOYUNUN SPOR VE İNSAN HAKLARI KONUSUNDAKİ
TUTUMLARININ ETKİLEŞİMİ

Mustafa YENTÜR
YÜKSEK LİSANS TEZİ
BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR ANABİLİM DALI

Bu tez 23/05/2025 tarihinde aşağıdaki jüri üyeleri tarafından oybirliği ile kabul edilmiştir.

İmza	İmza	İmza
Doç. Dr. Fatih Mehmet UĞURLU (Fırat Üniversitesi)	Doç. Dr. Murat ŞAKAR (Munzur Üniversitesi)	Dr. Öğr. Üyesi. Veysel ALBAYRAK (Munzur Üniversitesi)
BAŞKAN	DANIŞMAN	ÜYE

Bu tez, Enstitümüz Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı'nda hazırlanmıştır.

Doç. Dr. Nagihan KARAASLAN AYHAN
Enstitü Müdürü

NOT: Bu tezde kullanılan özgün ve başka kaynaktan yapılan bildirişlerin, çizelge, şekil ve fotoğrafların kaynak gösterilmeden kullanımı, 5846 sayılı “Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu”ndaki hükümlere tabidir.

23/05/2025

ETİK İLKE VE KURALLARA UYGUNLUK BEYANNAMESİ

Bu tezin bana ait, özgün bir çalışma olduğunu; çalışmamın hazırlık, veri toplama, analiz ve bilgilerin sunumu olmak üzere tüm aşamalarında bilimsel etik ilke ve kurallara uygun davrandığımı; bu çalışma kapsamında elde edilen tüm veri ve bilgiler için kaynak gösterdiğimi ve bu kaynaklara kaynakçada yer verdiğimi ve hiçbir şekilde “intihal içermediğini” beyan ederim. Herhangi bir zamanda, çalışmamla ilgili yaptığım bu beyana aykırı bir durumun saptanması durumunda, ortaya çıkacak tüm ahlaki ve hukuki sonuçları kabul ettiğimi bildiririm.

Öğrenci

Mustafa YENTÜR

Danışman

Doç. Dr. Murat ŞAKAR

TEŞEKKÜR

Yüksek lisans eğitimim boyunca tezimin her aşamasında ilgi, deneyim, bilgi birikimiyle varlığını hissettiğim, tecrübeleriyle yoluma ışık tutan danışman hocam sayın Doç. Dr. Murat ŞAKAR'a teşekkürlerimi ve saygılarımı sunarım.

Hayatımın her anında, her zaman maddi ve manevi olarak desteklerini hissettiğim çok kıymetli eşime, aileme ve yüksek lisans eğitimim boyunca her daim destek olan bölüm hocalarıma, arkadaşlarıma ve çalışmalarım sırasında bana bilgi ve deneyimleriyle katkı sunan sayın Doç. Dr. Ömer Faruk TUTAR hocama ve arkadaşım Mustafa Kemal Deniz'e sonsuz teşekkür ederim.

Mustafa YENTÜR
Tunceli -2025

İÇİNDEKİLER

ETİK İLKE VE KURALLARA UYGUNLUK BEYANNAMESİ	I
TEŞEKKÜR	II
İÇİNDEKİLER.....	III
TABLolar LİSTESİ	IV
KISALTMALAR LİSTESİ.....	V
ÖZET	VI
ABSTRACT.....	VII
1. GİRİŞ	1
2. GENEL BİLGİLER.....	3
2.1. Spor	3
2.1.1. Sporun tanımı	3
2.1.2. Sporun tarihçesi	5
2.1.3. Türk spor tarihi	6
2.1.4. Türkiye’de spor	9
2.1.5. Türkiye’de sporun yapılanması	9
2.1.6. Türkiye’de spora yönelik eğilimler	13
2.1.7. Türkiye’de spor eğitimi	15
2.1.8. Bir yaşam biçimi olarak spor	17
2.1.9. Sporun sosyal boyutu	18
2.2. Spor ve Hukuki Faktörler.....	19
2.2.1. İnsan hakları	20
2.2.2. Spor hakkı kavramı.....	25
3. YÖNTEM	30
3.1. Araştırma Modeli	30
3.2. Evren ve Örneklem	30
3.3. Veri Toplama Araçları.....	32
3.4. Verilerin Analizi.....	32
4. BULGULAR.....	34
4.1. Spora Yönelik Tutum Ölçeği Demografik Özellikleri Analizine İlişkin Bulgular	34
4.2. Sporda İnsan Hakları Tutum Ölçeği Demografik Özellikleri Analizine İlişkin Bulgular	39
5. TARTIŞMA VE SONUÇ	46
6. KAYNAKLAR	56
ÖZGEÇMİŞ	
EKLER	

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 3.1.	Katılımcıların demografik özelliklerine ilişkin frekans ve yüzde dağılımları	31
Tablo 3.2.	Sporda Yönelik Tutum Ölçeği ve Sporda İnsan Hakları Tutum Ölçeği Cronbach Alpha değerleri, Ölçek toplam puanları.....	33
Tablo 4.1.	Sporda yönelik tutum ölçeğinin cinsiyet değişkenine ilişkin t- testi analiz sonuçları	34
Tablo 4.2.	Sporda yönelik tutum ölçeğinin yaş değişkenine ilişkin One-way Anova ve Tukey analiz sonuçları	35
Tablo 4.3.	Sporda yönelik tutum ölçeğinin meslek değişkenine ilişkin One-way Anova ve Tukey analiz sonuçları	36
Tablo 4.4.	Sporda yönelik tutum ölçeğinin eğitim değişkenine ilişkin One-way Anova ve Tukey analiz sonuçları	37
Tablo 4.5.	Sporda yönelik tutum ölçeğinin aylık gelir değişkenine ilişkin One-way Anova ve Tukey analiz sonuçları	38
Tablo 4.6.	Sporda yönelik tutum ölçeğinin spor branşı değişkenine ilişkin t- testi analiz sonuçları.....	38
Tablo 4.7.	Sporda yönelik tutum ölçeğinin aktif spor yapma durumu değişkenine ilişkin t- testi analiz sonuçları.....	39
Tablo 4.8.	Sporda insan hakları tutum ölçeğinin cinsiyet değişkenine ilişkin t- testi analiz sonuçları.....	39
Tablo 4.9.	Sporda insan hakları tutum ölçeğinin yaş değişkenine ilişkin One-way Anova ve Tukey analiz sonuçları	40
Tablo 4.10.	Sporda insan hakları tutum ölçeğinin meslek değişkenine ilişkin One-way Anova ve Tukey analiz sonuçları	41
Tablo 4.11.	Sporda insan hakları tutum ölçeğinin eğitim değişkenine ilişkin One-way Anova ve Tukey analiz sonuçları	42
Tablo 4.12.	Sporda insan hakları tutum ölçeğinin aylık gelir değişkenine ilişkin One-way Anova ve Tukey analiz sonuçları	43
Tablo 4.13.	Sporda insan hakları tutum ölçeğinin spor branşı değişkenine ilişkin t- testi analiz sonuçları	43
Tablo 4.14.	Sporda insan hakları tutum ölçeğinin aktif spor yapma durumu değişkenine ilişkin t- testi analiz sonuçları	44
Tablo 4.15.	Sporda Yönelik Tutum Ölçeği ve Sporda İnsan Hakları Tutum Ölçeğinin Etkisine İlişkin Korelasyon Analizi Sonuçları	44
Tablo 4.16.	Sporda Yönelik Tutum Ölçeği ve Sporda İnsan Hakları Tutum Ölçeğinin Etkisine İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları	45

KISALTMALAR LİSTESİ

AB	: Avrupa Birliği
BM	: Birleşmiş Milletler
CEDAW	: Kadına Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi
GSB	: Gençlik Spor Bakanlığı
ILO	: Uluslararası Çalışma Örgütü
SYTÖ	: Spor Yönelik Tutum Ölçeği
SIHTÖ	: Sporda İnsan Hakları Tutum Ölçeği
UNESCO	: Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumu
TDK	: Türk Dil Kurumu

ÖZET

Çalışmanın amacı, kamuoyunun spor ve insan hakları tutumlarının etkileşimi üzerinedir. Araştırma kamuoyunda cinsiyet, yaş, eğitim düzeyi, meslek, gelir düzeyi, spor branşı ve aktif spor yapma değişkenlerinin, spor ve insan hakları tutumlarının ilişkisini belirlemektir.

Araştırma yöntemi, Elâzığ kamuoyunun demografik özelliklerinin, spora ilgi duyma, sporla yaşama, aktif spor yapma, kişilik hakları, sosyal haklar ve dayanışma hakları üzerine etkisi arasındaki ilişkiyi açıklamaya yönelik olduğu için nicel araştırma yönteminde, betimsel nitelikte ilişkisel tarama modelinde bir çalışmadır. Araştırmanın evrenini; 2024-2025 yılı Elâzığ kamuoyu, gönüllü olarak katılmayı kabul eden, (n=983) bireyler örneklemine oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak ölçek kullanılmıştır. “Spora Yönelik Tutum Ölçeği (SYTÖ)” ile “Sporda İnsan Hakları Tutum Ölçeği (SİHTÖ)” kullanılmıştır. Çalışma verilerinin analizi SPSS 26 programı ile gerçekleştirilmiştir.

Çalışma sonucunda, kamuoyunun spora yönelik tutumları ve insan hakları tutum ölçek puanlarının yüksek düzeyde olduğu belirlenmiştir. Cinsiyete göre spora yönelik tutum düzeylerinin erkek bireylerde daha yüksek olduğu, insan hakları tutumlarında ise sosyal haklar düzeyinde kadın bireylerin daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Spora yönelik tutumun aktif spor yapma düzeyinde 18-29 yaş grubunun diğer yaş gruplarına göre yüksek olduğu, sosyal haklar ve dayanışma hakları düzeyinde 30-39 yaş grubunun diğer gruplara göre tutumlarının etkileşimi daha yüksektir. Meslek değişkeni için spora ilgi duyma, sporla yaşama, aktif spor yapma, kişilik hakları, sosyal haklar ve dayanışma hakları düzeyinde anlamlı farklılıklar olduğu, grup içi değerlendirmelerde akademik personel hariç tüm gruplarda anlamlı farklılıkların olduğu belirlenmiştir.

Kamuoyunun eğitim değişkeni ile spora yönelik tutumlarının tüm alt boyutlarda farklılaştığı, aktif spor yapma düzeyinin ortalamalarının yüksek düzeyde olduğu belirlenmiştir. Sporda insan hakları tutumunun sosyal haklar boyutunda lisans düzeyinde ortalamanın yüksek olduğu belirlenmiştir. Aylık gelir düzeyinde kamuoyunun spor ve insan hakları tutumlarının alt boyutlarının tümünde anlamlı farklılıkların olduğu belirlemiştir. Spor branşı değişkeninde kamuoyunun spora yönelik tutumlarında farklılaştığı takım sporu yapan bireylerin ortalamalarının bireysel spor yapan bireylere göre yüksek olduğu, insan hakları tutumlarında herhangi bir farklılığın olmadığı belirlenmiştir. Araştırmaya katılan bireylerin aktif spor yapma durumunda spora ilgi duyma, sporla yaşama, aktif spor yapma, kişilik hakları, sosyal haklar ve dayanışma hakları düzeylerinde farklılıklar olduğu, bu durumun (evet) aktif spor yaptığını belirten bireyler lehine yüksek olduğu ve aktif spor yapma değişkeninin spor ve sporda insan hakları tutumlarını etkilediği belirlenmiştir. Ölçek puanlarının yüksek olması, bireylerin spora yönelik tutumları ile insan hakları tutumları arasında pozitif yönlü bir ilişki olduğunu, ilişkisel olarak istatistiki olarak anlamlı bir etki tespit edilmiştir.

Anahtar kelimeler: Spor, insan hakları, etki

ABSTRACT

The Interaction of Public Attitudes Towards Sports and Human Rights

The aim of the study is on the interaction of public attitudes towards sports and human rights. The aim of the study is to determine the relationship between gender, age, education level, profession, income level, sports branch and active sports activities in the public.

The research method is a descriptive relational survey model in the quantitative research method, as it aims to explain the relationship between the demographic characteristics of the Elazığ public opinion on the effect of being interested in sports, living with sports, active sports, personal rights, social rights and solidarity rights. The universe of the research; In 2024-2025, the Elâzığ public constitutes the sample of individuals (n=983) who agree to participate voluntarily. Scale was used as a data collection tool in the study. "Attitude Scale Towards Sports (SYTÖ)" and "Human Rights in Sports Attitude Scale (SİHTÖ)" were used. The analysis of the study data was carried out with the SPSS 26 program.

As a result of the study, it was determined that the attitudes of the public towards sports and the human rights attitude scale scores were at a high level. It was determined that the level of attitudes towards sports was higher in male individuals according to gender, and female individuals were higher in human rights attitudes at the level of social rights. It is found that the attitude towards sports is higher than the other age groups of the 18-29 age group at the level of active sports, and the interaction of the attitudes of the 30-39 age group is higher than other groups at the level of social rights and solidarity rights. It was determined that there were significant differences in the level of interest in sports, living with sports, active sports, personal rights, social rights and solidarity rights for the occupational variable, and there were significant differences in all groups except academic staff in the in-group evaluations.

It has been determined that the education variable of the public and their attitudes towards sports differ in all sub-dimensions, and the averages of the level of active sports are at a high level. It has been determined that the average of the human rights attitude in sports is high at the undergraduate level in the social rights dimension. It was determined that there were significant differences in all sub-dimensions of the public's sports and human rights attitudes at the monthly income level. In the variable of sports branch, it was determined that the public differed in their attitudes towards sports, the averages of individuals doing team sports were higher than individuals doing individual sports, and there was no difference in human rights attitudes. It has been determined that there are differences in the levels of being interested in sports, living with sports, doing active sports, personal rights, social rights and solidarity rights in the case of active sports, this situation is high in favor of individuals who state that they do active sports (yes), and the variable of active sports affects human rights attitudes in sports and sports. It was determined that there was a positive relationship between the high scale scores, the attitudes of individuals towards sports and their attitudes towards human rights, and a statistically significant effect was found relationally.

Key words: Sport, human rights, impact

1. GİRİŞ

Spor, bireyleri hem fiziksel hem de sosyal açıdan geliştiren, duygusal olarak besleyen bir faaliyettir. Bireylerin yeteneklerine göre uygun branşlara yönlendirilmesini sağlayarak onların sportif potansiyellerini ortaya çıkarmayı ve aynı zamanda bireysel ve toplumsal sağlığa katkıda bulunmayı amaçlar (Sevimli, 2015). Spor müsabakaları, kazanma arzusunun yüksek olduğu etkinliklerdir. Ancak spor sadece rekabet değil; aynı zamanda insan haklarına saygı, ırkçılığa karşı duruş ve etik değerlere bağlılık gibi önemli toplumsal tutumları da gözetmeyi gerektirir.

Spor, yaşamımızın önemli bir parçası olup yalnızca biyolojik bir etkinlik olmanın ötesinde; sosyal, kültürel, psikolojik ve ekonomik alanlarda da etkili işlevler üstlenmektedir. Bireyler açısından vazgeçilmez etkinlikler arasında yer alan spor faaliyetlerinin, hukuk düzeni içinde değerlendirilmesi ve bu faaliyetlerin bireylerin temel hak ve özgürlüklerinin korunması ilkesiyle uyumlu olması gerekmektedir. Bu bağlamda, spor hakkı, bireylerin yalnızca serbestçe spor yapabilme özgürlüğünü değil, aynı zamanda devletten fiziksel ve ruhsal sağlıklarını destekleyici önlemler alma yükümlülüğü talep edebilme imkânını da kapsayan, çift yönlü bir hak olarak değerlendirilmektedir. Her ne kadar bu hak, Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nda açıkça tanımlanmamış olsa da, Anayasa'da güvence altına alınan temel hak ve özgürlükler kapsamında dolaylı olarak spor hakkını da içerdiği kabul edilmektedir. Ancak bu hak, mutlak nitelik taşımamakta; diğer temel hak ve özgürlüklerde olduğu gibi, Anayasa'da belirtilen sınırlama sebepleri çerçevesinde kısıtlanabilir. Bu nedenle, spor hakkının anayasal düzeyde yorumlanması, bireylerin temel haklarıyla olan ilişkisi bakımından hukuki ve toplumsal bir değerlendirme gerektirmektedir. (Ayanoğlu, 2019).

İnsan hakları düşüncesi, bireyin temel haklarını koruyarak devleti sınırlandırmayı amaçlar ve bu yönüyle devlete karşı siyasi bir taleptir. Eşitlik ilkesine dayanan bu anlayış, tüm bireylerin din, etnik köken veya siyasi görüş fark etmeksizin eşit haklara sahip olduğunu savunur. İnsan haklarına dayanmayan bir devlet, hukuk devleti sayılmaz. Bu haklar, bireylerin yalnızca insan olmalarından kaynaklanan ve dış müdahaleye kapalı olan evrensel değerlerdir. (Erdoğan, 2004). İnsan hakları, bireylerin yalnızca insan olmalarından kaynaklanan, devredilemez ve tanımlanamaz haklardır. Özgürlük ve güvenlik temeline dayanır; bu haklar olmadan kurulan bir düzen, insani bir düzen sayılmaz. Bu haklar,

devrolunamaz, zorunluluktan bağımsız, herhangi bir rol ile tanımlanamaz niteliktedirler (Dalacoura, 1998).

Küreselleşmeyle birlikte spor, hızla büyüyen bir endüstri haline gelmiş; bu durum, sporcuların haklarının korunması ve etkili denetim mekanizmalarının gerekliliğini ortaya çıkarmıştır (Bozkurt, 2010). Bu bağlamda ulusal ve uluslararası düzeyde, sporcu haklarının önemsendiği görülmektedir. Beden eğitimi, fiziksel aktivite ve serbest zamanın değerlendirilmesi, bireylerin doğuştan sahip olduğu temel haklar arasında yer almaktadır. Bu haklar, UNESCO'nun Uluslararası Beden Eğitimi ve Spor Şartı'nda da vurgulanmıştır (UNESCO, 2015).

Türkiye'de sporcuların hukuki statüleri, amatör veya profesyonel olmalarına bakılmaksızın, Gençlik ve Spor Bakanlığı'nın ilgili birimleri ve federasyonlar tarafından belirlenmektedir. Bu çerçevede, Türkiye Futbol Federasyonu (TFF), 5894 sayılı Kanun ile özel hukuk hükümlerine tabi, tüzel kişiliğe sahip ve özerk bir kuruluş olarak tanımlanmıştır (Küçükgüngör, 1998). Ancak, mevcut yasal düzenlemeler, sporcuların hukuki durumlarını tam anlamıyla kapsamamaktadır. Özellikle, Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü'nün 1998 yılında yayımladığı "Sporcu Lisans, Tescil, Vize ve Transfer Yönetmeliği", federasyonlara belirli yetkiler tanımış olsa da, sporcuların hak ve yükümlülükleri konusunda net bir çerçeve sunmamaktadır. Sporcuların kulüpleriyle olan ilişkilerinde Borçlar Hukuku, İş Kanunu, Sosyal Sigortalar Kanunu ve diğer ilgili yasalar büyük rol oynamaktadır. Bu esaslar üzerinden sporcuların durumları değerlendirilmelidir (Küçükgüngör, 1998).

Bir başka örnek sporun yaygınlaştırılması amacıyla uluslararası düzeyde ülkeler arasında işbirliği sağlanmalı ve bu işbirliği, iç ve dış koşullar göz önünde bulundurularak sürdürülebilir bir şekilde devam ettirilmelidir (UNESCO, 2015).

Araştırmanın amacı; kamuoyunun spor ve insan hakları konusundaki tutumlarının etkileşiminin incelenmesidir, Spor, barış, huzur, kardeşlik ve dostluk gibi evrensel değerlerin gelişimine katkı sağlayan önemli bir toplumsal olgudur. Bu değerleri benimseyen bireylerin yetiştirilebilmesi ise ancak uzun vadeli, tutarlı ve sürdürülebilir spor politikalarının hayata geçirilmesiyle mümkün olabilmektedir. Spor yapma hakkı ile sporcuların sahip oldukları hak ve özgürlükler, toplumsal refahın ve sosyal adaletin sağlanması açısından da büyük bir öneme sahiptir. Bu çerçevede, toplumun sporla ilgili hak ve özgürlüklere ilişkin tutumlarının, ayrıca sporculara tanınan veya tanınması gereken haklara yönelik algılarının tespiti önem arz etmektedir. Bu araştırmanın, söz konusu konularda yapılacak ileri çalışmalara katkı sunması ve bilimsel bir zemin oluşturması beklenmektedir.

2. GENEL BİLGİLER

2.1. Spor

Spor, günümüzde insanların katıldığı en popüler fiziksel aktivite türlerinden biridir ve tüm toplumlarda farklı zamanlarda ve farklı şekillerde ortaya çıkarak evrensel bir hale gelmiştir. Spor, gençler ve çocuklar için fiziksel bir aktivite olmanın ötesinde, topluma yayılmış bir kültürel aktivite olarak da görülmektedir. Yaklaşık 2500 yıllık bir geçmişe sahip olan spor, bu derin geçmişiyle kavram olarak da çeşitlenmiştir. Yıldız (1979) Spor kelimesi, Latince "dağılmak" veya "birbirinden ayrılmak" anlamına gelen *disportare* veya *desportare* kelimelerinden türetilmiştir. Başlangıçta İngilizce'de *disport* olarak kullanılan bu kelime zamanla *spor* halini almıştır. Spor, bireylerin içsel dünyasından çıkıp farklı inanç ve fikir yapılarına sahip insanlarla etkileşime girmelerini sağlar. Ayrıca, spor bir takım faaliyetleri olarak kişilerin sosyalleşmesine katkıda bulunur ve hem fiziksel hem de psiko-sosyal gelişim açısından önemli faydalar sağlar. Spor, bireylerin farklı inanç ve fikir yapısına sahip insanlarla iletişim kurmalarını sağlayarak, sadece fiziksel gelişim değil, aynı zamanda psiko-sosyal gelişime de katkıda bulunur. Takım sporları, bireylere ait olma duygusu vererek sosyalleşmelerini sağlar ve sporun faydaları tek taraflı gelişimle sınırlı kalmaz (Dever, 2015).

2.1.1. Sporun tanımı

Spor, bireylerin fiziksel ve zihinsel gelişimlerini desteklemek amacıyla, belirli kurallar çerçevesinde bireysel ya da takım halinde gerçekleştirilen etkinlikler bütünüdür. Bu faaliyetler, hem eğlence hem de rekabet unsurlarını içerebilir ve genellikle disiplinli bir çalışma sürecini gerektirir. “*Spor, kuralları belli bir çerçevede, beden ve zihnin gelişimini sağlamak amacıyla bireysel ya da takım olarak yapılan faaliyetlerin tümüdür*” (TDK, 2025).

Spor, yorucu bir eylem değil, eğlence anlamı taşır. Oyun ile çalışma arasındaki fark, gösterilen tutumda yatar; spor, keyifli bir eylem olarak somut bir neticeye odaklanmaktan ziyade yaşanan deneyimin değerini vurgular (Özbaydar, 1983).

Eski Yunan'da spor ve oyun arasındaki fark vurgulanır. Çocuklar oyun oynarken yorulup durabilirken, bir atlet yorulsa bile oyunu bırakmaz ve devam eder. Bu nedenle her oyun spor değildir, ancak spor bir oyun olabilir. *Atlet* kelimesi, eski Yunan'da yarışma ve

ödül anlamlarına gelen *atlos* ve *alton* kelimelerinden türetilmiştir (Erdemli, 1990). Son yüzyılda spor, hem kullanım açısından hem de özü itibarıyla değişim göstermiştir. Spor, insanın doğasında bulunan şiddet eğilimini kontrol altına alacak uygun bir yarışma ortamı sunar (George, 1979).

Klasik anlamda spor, eylem ve mücadeleye dayalı, tek başına veya bir grup ile belli kurallar altında yapılan antreman ve yarışmalardır. Bu faaliyetler, bedensel ve zihinsel gelişime katkıda bulunur ve eğlenceli olduğu kadar eğitici bir amaç taşır (Morpa Ansiklopedisi, 1996).

Spor, beden eğitimi uygulamalarının özel bir alanını oluşturarak, belirli kurallar çerçevesinde gerçekleştirilen ve bireylerin fiziksel, zihinsel, estetik ve teknik yeteneklerini geliştirmeyi amaçlayan bir etkinliktir. Üst düzeyde uygulandığında, sporcuların psikolojik dayanıklılığını, estetik algılarını, fizyolojik kapasitelerini ve teknik becerilerini artırır. Rekabet ve başarı arzusu, sporun temel motivasyon kaynakları arasında yer alır (Aracı, 2001).

Spor, temel olarak fiziksel iş kapasitesinin, üstün teknikle birleşerek başarı ve estetik elde edilmesine dayanır. Teknolojik gelişmelerin etkisiyle spor, daha geniş boyutlara ulaşmış, belirli kurallara göre düzenlenen ve kazanma, kaybetme, maddi ve manevi kazanç sağlama amacı güden toplumsal bir etkinlik haline gelmiştir (Atlı, 1986).

Spor, farklı yapıları içinde barındıran ve çok yönlü, kapsamlı bir olgudur. Futbol, güreş, motokros, dağcılık, at yarışı ve yelken gibi çeşitli etkinlikler, spor kavramı altında toplanan disiplinlerdir. Bu çeşitlilik, sporun çok yönlü doğasını ve farklı amaçlara hizmet edebilen yapısını yansıtır. Lenk (1983), kitle sporlarını farklı kategorilere ayırarak sınıflandırmıştır. Bu sınıflandırma şu şekilde özetlenebilir;

Performans Spor (Zirve Sporları): Yüksek düzeyde rekabetin ve profesyonelliğin ön planda olduğu spor dallarıdır.

Gösteri Spor: Seyircilere görsel şölen sunmayı amaçlayan, estetik ve sunumun ön planda olduğu spor etkinlikleridir.

Rekreasyonel Spor: Bireylerin boş zamanlarını değerlendirmek, eğlenmek ve rahatlamak amacıyla katıldıkları spor faaliyetleridir.

Sağlıklı Yaşam Spor: Bireylerin fiziksel sağlıklarını korumak ve geliştirmek amacıyla düzenli olarak yaptıkları spor aktiviteleridir.

Özel Bireyler İçin Spor: Engelli bireylerin katılımına uygun olarak tasarlanmış ve onların ihtiyaçlarına göre uyarlanmış spor dallarıdır. Bu sınıflandırma, sporun farklı amaçlar

ve katılımcı profilleri doğrultusunda nasıl çeşitlendiğini göstermektedir. Spor, sadece fiziksel bir etkinlik olmanın ötesinde, bireylerin sosyal, psikolojik ve kültürel ihtiyaçlarına da cevap veren çok yönlü bir olgudur. Sporun bu tanımları onun evrensel ve farklı yapılarda olduğunun göstergesidir. Spor yaparak hareket bilinci kazanmak ve sporu bir kültür haline getirmiş ülkeler gelişmiş ülkeler olarak toplumsal düzen kazanmış, tarihsel olarak bu yapısını oluşturmuş ülkeler olarak ön plana çıkmaktadır (Lenk, 1983).

2.1.2. Sporun tarihçesi

Sporun, bireysel veya takım olarak belirli, ölçülebilir ve tespit edilebilir bir amacı vardır. Bu amaçlar, rakipleri geçmek, fazla sayı almak, yarışı önde bitirmek veya engelleri aşmak gibi hedeflerle gerçekleştirilir. Tarih boyunca insanlar, bu tür müsabakalara ve spor aktivitelerine katılmak için birbirleriyle yarışmışlardır (Yalçın, 2006).

Spor, insanlık tarihinin en eski dönemlerinden itibaren var olmuştur. İlkel zamanlarda insanlar, dış güçlerden korunmak amacıyla savunma ve besin temini için avcılıkla uğraşmışlardır (Fişek, 2003). İnsanlar, beslenme ve farklı yaşamsal fonksiyonlarının devam edebilmesi için, avlanma ihtiyacı içerisinde, doğadan faydalanmak, ok, taş ve mızrak gibi aletler yapmak, bunlar ile farklı hayvanları avlamak gibi hareket edici durumlar ile spor faaliyetlerine adım atmışlardır (Açıkada, 2010).

Spor, tarih boyunca insanların yaşamlarını kolaylaştırmak ve hayatta kalmak amacıyla koşma, sıçrama, tırmanma, kaçma gibi hareketlerle başlamış, zamanla boş zamanı değerlendirme amacıyla oyunlar halini almıştır. İlerleyen dönemde, daha sağlıklı ve kuvvetli olmak için yapılan spor, daha yoğun hale gelmiş ve bir meslek olarak görülmeye başlanmıştır. Ancak, sporun galibiyet ve kazanç odaklı hale gelmesi, aşırı yüklenmelere yol açarak beden ve ruh sağlığını tehlikeye atmıştır (Yalçın, 2006).

Yenilikçi nesilde, çalışma gerekliliği olmayan ve maddi geliri yüksek olan bireyler, boş zamanlarını değerlendirmek amacıyla spor yapmaya başlamışlardır. Zamanla spor, yaşamın bir parçası haline gelmiş ve diğer insan grupları için de değer kazanmıştır (Yasemin ve Sunay, 2010).

Geçmişe bakıldığında, Türk kültüründe bazı spor dallarının diğerlerine göre çok önemli bir yere sahip olduğunu söylenebilir. Özellikle güreş, okçuluk, cirit, avcılık ve binicilik gibi branşlar, Türkler için tarihsel olarak büyük bir değer taşımaktadır. Bu sporlar, Türklerin kültüründe derin bir yer edinmiş ve zamanla geleneksel bir kimlik kazanmıştır.

Ayrıca, Türkler'in tarih boyunca bilinen en belirgin özelliklerinden biri olan mücadeleci ruhları, onları genç yaşlardan itibaren sporla tanıştırmaya yönlendirmiştir. Bu mücadeleci ruh, nesillerin öğrenme çağlarından itibaren spora yönlendirilmesini sağlamış ve bu da Türklerin sporla olan bağını güçlendirmiştir. Diğer yandan Türkler'in geçmişinin ilk çağlarından bu zamana kadar en önemli özellikleri olarak bilinen mücadeleci ruhları nedeniyle kendi nesillerini öğrenme çağından itibaren spora alıştırdıklarını bilmekteyiz (Dever, 2008). Eski Türklerde spor, farklı Türk devletlerinde zamanla büyük değişimler geçirerek farklı biçimlerde yapılmıştır. Bu sporlar, tarihsel süreç boyunca çeşitli evrelerden geçmiş ve kültürel bir mirasa dönüşmüştür. Türkler'in sporları arasında güreş, sıklet kaldırma, lobut atma, tepük binicilik, kılıç, okçuluk, tomak, cirit, gökbörü, kayak, atıcılık, avcılık, yaya koşuları, atlama, matrak ve çöğen gibi farklı branşlar yer almıştır. Her biri, o dönemin sosyal ve kültürel yapısına uygun olarak gelişmiş ve Türk kültüründe önemli bir yer edinmiştir (Sevil, 2012).

Eski Mısır'da spor, daha çok eğlence amacıyla yapılır ve bu aktiviteler genellikle soylu ve zengin kesimler tarafından gerçekleştirilirdi. Selçuklu Devleti döneminde ise spor, mesleki teşkilatların doğuşu ve ahilik geleneğiyle birlikte gelişim göstermiştir. Bu dönemde, spor branşları gelenek haline gelmiş ve uzun yıllar boyunca sürdürülmüştür. Osmanlı döneminde de spor, daha çok eğlence amacıyla yapılmış ve bu dönemde kadınlar evde öykü anlatma, masal okuma, saz çalma ve şarkı söyleme gibi aktivitelerle vakit geçirirken; erkekler gidip spor müsabakalarını izleyerek atıcılık, avcılık, güreş gibi uğraşlarla boş zamanlarını değerlendirmişlerdir (Sevil, 2012).

2.1.3. Türk spor tarihi

Türklerin tarih boyunca bilinen ilk yerleşim yerleri, Orta Asya'nın Altay-Sayan sıradağlarının kuzeybatı kesimi ile Hazar Denizi'nin doğu kıyısında yer almaktadır. Bu bölge, karasal iklimin hakim olduğu, kuru ve soğuk bir alandır. Türkler bu zor coğrafyada yaşamışlardır. Sert ve soğuk iklim koşulları, insanların hayatta kalabilmesi için fiziksel olarak dayanıklı olmalarını zorunlu kılmaktadır. Ayrıca, bu çevredeki topraklar genellikle kuru olduğundan, yaşam mücadelesi çok daha zorlu hale gelmiştir. Türkler, hayatta kalabilmek için yüksek seviyede fiziksel performans sergilemek zorundaydılar. Zorluklarla başa çıkabilmek adına, beslenme ihtiyaçlarını karşılamak ve hayatta kalabilmek için av hayvanlarını yakalamak gereklidir. Bunun yanı sıra, kendilerine saldıran hayvanlardan

kaçmak da onların hayatta kalma stratejileri arasında yer alıyordu. Tüm bu faktörler, Türklerin hızlı, çevik ve fiziksel açıdan güçlü olmalarını gerekli kılmaktaydı. Bu durum, Türklerin spora olan ilgisini ve fiziksel gelişimlerini de açıklamaktadır. Hayatta kalabilmek için gereken çeviklik ve güç, zamanla Türkler arasında sporun bir kültür haline gelmesine zemin hazırlamıştır. Bu kültür, fiziksel egzersiz ve sporun, yaşam tarzı haline gelmesine yol açmıştır. Fiziksel zorlukların yanı sıra beslenme ihtiyaçlarını karşılamak, av hayvanları yakalamak ve kendilerine saldıran hayvanlardan kaçmak için hızlı ve çevik olmaları gerekiyordu (Kurt ve ark. 2016).

Türkiye'de sporun tarihine bakıldığında pek çok disiplinin Türk kültüründe önemli bir yeri vardır. Bunun nedeni ise bu spor branşlarının savaşa hazırlanma ve uzmanlaşma yönünden daha avantajlı olmasıdır (Dever, 2015).

Hunlar döneminde spor, özellikle savaş eğitimiyle sıkı bir ilişki içerisindeydi. Binicilik, okçuluk ve kılıç kullanma gibi sporlara büyük değer verilirdi. Hunlar, çocuklara küçük yaşlardan itibaren savaş ve avcılık eğitimleri vermekteydi. Çocuklar, avcılıkla fiziksel olarak güçlü ve çevik kalmaları için eğitilirdi. Avcılığın temel öğretisi verildikten sonra, çocuklar tavşan ve tilki gibi avlara götürülüp, bu süreçte becerilerini geliştirmeleri sağlanırdı. Ayrıca, at üzerinde havadaki kuşları vurma gibi ileri düzey eğitimler de verilir, çocukların becerileri zamanla arttırılırdı. Bu, yalnızca fiziksel gelişim değil, aynı zamanda strateji ve savaş tekniklerinin de öğretildiği bir süreçti. Göktürkler dönemi, devletleşmenin ve devletin birlik içinde hareket etmesinin en üst seviyeye ulaştığı bir dönemi temsil eder. Bu düzen ve disiplin, Göktürklerin spor ve savaş sanatlarına olan bakış açısını da etkilemiştir. Gençler, spor yaparken disiplinli bir şekilde eğitim alır ve toplumsal birlik ruhuyla hareket ederlerdi. Bu dönemde, gençlerin top oynaması, İskitler gibi kadınların ata binip kılıç ve ok atması gibi sosyal aktiviteler yaygındı. Göktürkler, aynı zamanda avcılık gibi savaşla iç içe olan sporlara devam etmişlerdir. Mızrak ve kılıç kullanımı gibi savaşçı yetenekler de bu dönemde geliştirilmişti. Uygurlar döneminde de sporun tarihi benzer şekilde gelişmiştir. Avcılık, binicilik ve savaşla ilgili eğitimler, Uygur döneminde de önemsenmiştir ve bu sporlar bir yaşam biçimi olarak kabul edilmiştir. Uygurların spor anlayışı, diğer Türk devletlerinden çok da farklı değildi, çünkü kültürel ve askeri gelenekler devam ettirilmiş ve gençler, savaşçı yeteneklerini geliştirebilmek için aynı tür eğitimlere tabi tutulmuşlardır. Bu bağlamda, Türklerin erken dönemlerinde spor, yalnızca eğlenceden ibaret olmayıp, savaşçı yeteneklerini artırmak, fiziksel güç ve çevikliği geliştirmek için kullanılan

bir araç olmuştur. Bu sporlarda kazandıkları beceriler, hem savaş alanlarında hem de günlük yaşamda büyük bir öneme sahipti (Kandaz, 2005).

Türklerin spor kültürüne bakıldığında, güreşin önemli bir yere sahip olduğu açıkça görülmektedir. Güreş, Türk kültüründe çok eski zamanlara, milattan önce 3000'li yıllara kadar uzandığı düşünülen bir spor dalıdır. Orta Asya'nın zorlu coğrafi koşulları ve savaşçı yaşam biçimi, bu dönemde güreşi hayatta kalma mücadelesinin bir aracı haline getirmiştir. Türkler için güreş, yalnızca bir spor değil, aynı zamanda bir yaşam biçimi, fiziksel güç ve çevikliğin geliştirilmesi için gerekli bir beceri olarak şekillenmiştir. Günümüzde de hala yaygın olarak yapılan ve popüler olan bir spor dalıdır. Okçuluk, Türkler için çok değer verilen bir spor dalıdır ve tarih boyunca askeri stratejiyle sıkı bir şekilde ilişkilendirilmiştir. Okçuluğun bu kadar önemli olmasının temel nedeni, okçuların savaşlarda uzaktan savunma yapabilme yeteneği ve isabetli atışlar yaparak rakiplerini uzak mesafelerden etkisiz hale getirebilme becerisidir. Özellikle Türklerin askeri geçmişinde, okçuluk eğitimleri hayati bir rol oynamıştır. Türklerin okçuluk becerileri, onlara savaş alanlarında büyük avantajlar sağlamıştır ve bu becerinin gelişmesi, askeri taktiklerde de belirleyici olmuştur (Dever, 2015).

Türkler, atla olan güçlü bağlarıyla da dikkat çeker. At, Türk kültüründe ulaşım, savaş ve eğlence amaçlı kullanılmış ve bu anlamda Türkler, diğer milletlere göre atı daha erken evcilleştirmiştir. At, sadece savaşçıların savaş alanlarında değil, aynı zamanda günlük yaşamlarında da önemli bir araç olmuştur. Türklerin atı evcilleştirmeleri ve onu çeşitli amaçlarla kullanmaları, onlara askeri, kültürel ve toplumsal anlamda büyük avantajlar sağlamıştır. Atlı savaşçılar, Türklerin savaş alanlarında hız, çeviklik ve strateji açısından üstünlük kurmalarını mümkün kılmıştır. Türk spor kültürü, tarih boyunca büyük bir evrim geçirmiş ve birçok spor dalı, Türklerin yaşamının ayrılmaz bir parçası olmuştur. Güreş, okçuluk ve binicilik gibi sporlar, sadece fiziksel güç ve çevikliği artıran etkinlikler değil, aynı zamanda Türklerin savaşçı kimliklerinin de birer yansımasıdır. Bu sporlar, Türklerin askeri başarılarında, kültürel gelişimlerinde ve toplumsal yapılarında önemli rol oynamış ve tarih boyunca kuşaktan kuşağa aktarılmaya devam etmiştir. (Dever, 2015). Türklerin spor geçmişi, Maden Çağı'na kadar uzanır ve o dönemde Türklerin kafa ve ayakla oynadıkları oyunlar bulunmuştur. Bu oyunlar, Türklerin fiziksel becerilerini geliştirmek, toplumsal bağları güçlendirmek ve eğlence amaçlı oynadıkları etkinliklerdir. Maden Çağı'ndaki bu oyunların, günümüz futbolunun temellerine ne kadar yakın olduğu düşünülmektedir,

dünyanın en popüler ve bilinen sporlarının başında gelen futbolda da önemli bir geçmişleri olduğu görölmektedir (Stornes ve Bru, 2002).

2.1.4. Türkiye’de spor

Türk kültüründe spor, savaş hazırlığı ve hayatta kalma mücadelesi olarak önemli bir yer tutmuştur. Bedensel faaliyetler, özellikle okçuluk, binicilik ve güreş gibi spor dalları, hem savaş becerilerini geliştirmiş hem de kültürel bir mirasa dönüşmüştür. Türkler, atı erken evcilleştirerek biniciliğı ön plana çıkarmış, okçuluk ise savaşta stratejik bir beceri olarak önem kazanmıştır. Güreş, "ata sporu" olarak kabul edilmiş ve hem erkekler hem de kadınlar arasında yaygın bir etkinlik olmuştur. Türkler, kadınların da sportif faaliyetlere katılımını destekleyerek toplumsal cinsiyet eşitliğini önemsemişlerdir. Bu sporlar, tarih boyunca hem eğlence hem de savaş hazırlığı amacıyla yapılmıştır ve Türk toplumunda kültürel bir miras oluşturmıştır (Turan 2008).

Türkiye’deki ilk spor teşkilatı, 26 Haziran 1920’de İstanbul’da kurulan Türkiye İdman Cemiyeti İttifakı’dır. Fenerbahçe, Galatasaray ve Beşiktaş gibi kulüplerin yöneticilerinin katıldığı bu toplantı, Türk sporunun düzenlenmesi amacıyla yapılmıştır. 1921 yılında Ali Sami Yen’in başkanlığında bir komisyon kurulmuş ve İsviçre Federasyonu ve Spor Birliği Yönetmeliğı tercüme edilerek ülkeye uyarlanmak için çalışmalar başlatılmıştır. Cumhuriyetin ilanından 1936 yılına kadar Türkiye İdman Cemiyetleri İttifakı sporu yönlendirmiştir. 1936-1938 döneminde Türk Spor Kurumu ön plana çıkmış, ardından 1938’den itibaren Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğü, 1986’dan sonra ise Gençlik Spor Genel Müdürlüğü, sporun ulusal ölçekte örgütlenmesini sürdürmüştür (Demir 2006).

TC'nin kuruluşuyla birlikte, gelişmiş bir toplum yaratma hedefi konmuştur. Cumhuriyet, bilimi, sanatı ve sporu, uygarlık yolundaki önemli yapı taşları olarak kabul etmiştir. Devrimin hızla hayata geçirilmesi için batılı eğitim anlayışları, bilim, sanat ve spor programları takip edilmiştir. Batıdan eğitimciler ve bilim adamları ülkeye davet edilmiş, aynı zamanda genç Cumhuriyetin gelecek vaat eden öğrencileri, eğitim almak amacıyla batılı ülkelere gönderilmiştir (Canşen 2015).

2.1.5. Türkiye’de sporun yapılanması

Türkiye’de sporun yapılanmasında öncülük eden kurumlar, kamuya bağlı kuruluşlardır. Bakanlıklar ve yerel kuruluşlar aracılığıyla, spor yapılanması çeşitli

yönetmeliklerle yeniden şekillendirilmiştir. Bu süreç, devletin spor faaliyetlerini hem eğitim hem de uygulama alanında yönlendirdiği bir yapı ortaya çıkarmıştır. Ancak bu yapı, Türkiye'deki spor faaliyetlerinin niteliği açısından yeterli potansiyeli sağlayamamış ve sistemin içinde hala ciddi eksiklikler olduğu gözlemlenmiştir. Özellikle sportif faaliyetler konusunda önemli ölçekli sorunlar bulunmaktadır (Öğüt 2014).

Türkiye’de sporun yapılanması, çeşitli kurum ve kuruluşların işbirliğiyle şekillenmiştir. Bu yapılanma aşağıdaki şekilde sıralanabilir (Zengin ve Öztaş 2008); Cumhurbaşkanlığı İdaresi, Gençlik ve Spor Bakanlığı, İl ve ilçe spor müdürlükleri, Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğü, Spor Genel Müdürlüğü, Vakıf ve dernekler, Spor kulüpleri. Bu kurum ve kuruluşlar, sporun fiili olarak uygulanmasında önemli bir role sahiptir. Sistem, yukarıdan aşağıya doğru bir yapı ile düzenlenmiştir ve her aşama birbirini etkileyerek devletin kontrolünde işler. Bu doğrultuda, kamu eliyle yürütülen spor faaliyetleri, spor kulüplerinin de sürece dâhil olmasıyla birlikte, devlet denetiminde başlayan bir yapılanmadan, giderek daha özel ve özerk bir yapıya evrilmektedir. Böylece, spor alanında kamu ve özel sektör iş birliği çerçevesinde çok katmanlı bir örgütlenme modeli ortaya çıkmaktadır (Tek, 2019).

Türkiye’de sporun yapılanmasında devletin teşvik edici bir rolü olsa da, bu gücün yeterince nitelikli olmadığı belirtilmektedir. Devlet, özellikle yayınlanan genelgeler aracılığıyla sporun uygulanmasını desteklerken, sürecin takibi konusunda ciddi sorunlar yaşanmaktadır. Bu sorunlar, denetim eksiklikleri ve sporun içinden gelmeyen kişilerin sürece dahil olması nedeniyle ortaya çıkmaktadır. Bu durum, sürecin doğru şekilde anlaşılmasını ve gerekli tespitlerin yapılmasını zorlaştırmakta, gereken zeminin oluşturulmasını engellemektedir (Öğüt 2014).

Türkiye’de sporun faaliyetlerinin yapılanmasına dair yaşanan sorunlar, genel olarak aşağıdaki unsurlarla değerlendirilebilir (Gök ve Sunay 2010);

Yetersiz Denetim ve İzleme Mekanizmaları: Devletin spor faaliyetlerinin uygulama ve denetim aşamalarında yeterince etkin olamaması, sürecin doğru şekilde takip edilmesini zorlaştırmaktadır.

Sporun İçinden Gelmeyen Bireylerin Yönetimde Yer Alması: Sporun içinden gelmeyen bireylerin, spor politikalarının ve organizasyonlarının yönetiminde yer alması, sürecin anlamlandırılmasını ve doğru tespitlerde bulunulmasını engellemektedir.

Yetersiz Kaynak ve Altyapı: Sporun yaygınlaştırılması ve kaliteli hale getirilmesi için yeterli altyapı ve kaynakların sağlanmaması, sporun gelişmesini sınırlandıran önemli bir faktördür.

Kurumsal İş birliği Eksiklikleri: Farklı spor organlarının ve kurumlarının etkili bir şekilde koordinasyon içinde çalışamaması, sporun genel yönetilmesinde ciddi aksamlar yaşanmasına sebep olmaktadır.

Eğitim ve Bilinçlendirme Eksiklikleri: Spor kültürünün yeterince gelişmemiş olması ve sporun eğitimle birleşmemesi, bireylerin ve toplumsal düzeyde sporun etkili bir şekilde algılanmamasına yol açmaktadır.

Özel ve Kamu Sektörünün Etkin İş birliği Kuramaması: Devletin teşvik edici rolü olsa da, özel sektörle etkin bir işbirliği ve koordinasyon sağlanamamakta, bu da sporun nitelikli gelişimini engellemektedir.

Yetersiz Politika ve Strateji Geliştirme: Uzun vadeli, sürdürülebilir ve etkili spor politikalarının ve stratejilerinin eksikliği, sporun genel gelişimini olumsuz yönde etkilemektedir.

Bu unsurlar, Türkiye’de sporun daha etkin bir şekilde gelişmesi için çözülmesi gereken başlıca sorunları oluşturmaktadır (Gök ve Sunay 2010);

- Türkiye’de sporun kurumsal yapısı büyük ölçüde devlete dayalı bir sorumluluk anlayışıyla şekillenmiştir. Bu durum, sportif faaliyetlerin kapsamını ve çeşitliliğini sınırlandıran bir unsur olarak değerlendirilebilir.
- Sporun yönetimi, denetimi ve yaygınlaştırılması amacıyla görevlendirilen kişilerin sportif bilgi ve deneyim düzeyleri, uygulamaların etkinliği açısından sorgulanabilir niteliktedir.
- Türkiye’de sporun yapılanması merkeziyetçi bir görünüm arz etmekle birlikte, uygulamada yerel yönetimlerin yetki ve etkisine bırakılmış karma bir model dikkat çekmektedir.
- Sporun toplumsal tabana yayılması ve destek bulması adına yürütülen çalışmalar yetersiz kalmakta; özellikle bireylerin spor kültürü ve bilinci açısından farkındalıklarını artırmaya yönelik stratejiler yeterince geliştirilmemektedir.
- GSB’nın ülkemiz genelinde çok önemli bir iletişim ve etkileşim ağı bulunmasına rağmen bu ağın etkili bir şekilde kullanılmadığı söylenebilir.
- Türkiye’deki spor yapılanmasında devletin belirleyici ve baskın aktör konumunda olması, özel sektörün sürece aktif biçimde katılımını sınırlandırmakta ve bu

durum, yürütülen sportif faaliyetlerin çeşitliliğini ve niteliğini olumsuz yönde etkilemektedir.

- Kamu otoritesinin spor üzerindeki güçlü etkisi, sporcuların devlete bağımlı bir yapı içinde yer almasına neden olmakta ve bu durum, bireysel sportif gelişimi sınırlayan bir faktör olarak öne çıkmaktadır.
- Sporun kurumsal gelişimi açısından değerlendirildiğinde, Türkiye'deki mevcut yönetim modeli; teknik, yönetsel ve yapısal açıdan Batılı ülkelerdeki örneklerle kıyaslandığında önemli ölçüde geride kalmaktadır.

Bu sorunlar, Türkiye'nin spor yapılanmasının daha etkin, verimli ve sürdürülebilir bir hale gelmesi için çözülmesi gereken önemli engellerdir.

Devletin Tekil Sorumluluğu: Sporun yönetiminde sadece devletin sorumlu olması, faaliyetlerin çeşitliliğini ve esnekliğini kısıtlamakta, merkeziyetçi bir yapı oluşturmaktadır. Bu durum, yerel düzeydeki ihtiyaçların karşılanmasında zorluk yaratmaktadır.

Yöneticilerin Nitelik Sorunları: Sporun yönetimi, denetlenmesi ve yaygınlaştırılmasında görevlendirilen kişilerin sportif açıdan yeterli bilgi ve deneyime sahip olmamaları, bu süreçlerin verimli ve etkili olmasını engellemektedir.

Merkeziyetçi Yapı ile Yerel Etki: Türkiye'nin spor yapılanması, merkeziyetçi gibi görünse de yerel yönetimlere belirli ölçüde bağımlıdır. Bu durum, yerel yönetimlerin gücünün ve etkisinin yeterince koordine edilememesine yol açmaktadır.

Toplumsal Destek ve Bilinçlendirme Eksiklikleri: Sporun toplumsal anlamda yaygınlaştırılması ve desteklenmesi konusunda yeterli çaba sarf edilmemektedir. Ayrıca, sportif bilinçlendirme eksikliği, sporun geniş kitleler tarafından benimsenmesini zorlaştırmaktadır.

Etkili İletişim Ağı Sorunu: Gençlik ve Spor Bakanlığı, ülke genelinde önemli bir iletişim ve etkileşim ağına sahip olmasına rağmen, bu ağı etkili bir şekilde kullanamamakta, sporun yaygınlaştırılmasında yetersiz kalmaktadır.

Özel Kuruluşların Katılımı ve Desteği: Devletin öncelikli rolü nedeniyle özel sektörün spor süreçlerine katılımı ve desteği sınırlıdır. Bu durum, spor faaliyetlerinin çeşitliliğini ve kalitesini olumsuz etkilemektedir.

Sporcuların Devlete Zorunlu Bağlılığı: Kamu sektörünün hakimiyeti ile sporcuların devletle zorunlu bir bağılıkları bulunmaktadır. Bu durum, sporcuların özgürce gelişim göstermelerini engelleyebilir ve onların potansiyellerini sınırlayabilir.

Batılı Örneklerden Geride Kalma: Türkiye'nin spor yönetim yapısı, Batılı örneklerden geride kalmaktadır. Sporun yönetimi ve kurumsal yapısının gelişmiş ülkelere kıyasla eksik olması, sporun genel gelişimini olumsuz yönde etkileyebilir.

Bu değerlendirme doğrultusunda, Türkiye'deki spor yapılanmasının temel sorunu, devletin aşırı korumacı ve merkeziyetçi yaklaşımı olarak öne çıkmaktadır. Devletin sürece güçlü şekilde dahil olması, spora destek verme açısından olumlu bir durum olsada, bu durumun uygulamadaki karşılığı, birtakım yapısal ve işleyişsel problemlere yol açmaktadır. Bu nedenle, Türkiye'de sporun daha etkili ve sürdürülebilir bir yapıya kavuşabilmesi için devletin, sporun yönetsel organizasyonunu çağdaş normlar doğrultusunda yeniden yapılandırmaya yönelik kapsamlı ve sistematik adımlar atması büyük bir önem taşımaktadır. (Tek, 2019).

2.1.6. Türkiye'de spora yönelik eğilimler

Türkiye'de sportif faaliyetler, yıllardır toplumun beğenileri ve popüler kültürün etkisiyle şekillenmiştir. Bu durum, sporun belirli kalıplar içerisinde değerlendirilmesine neden olmuştur. Özellikle futbol ve basketbol gibi branşlar öne çıkarken, ata sporları olarak bilinen güreş, okçuluk, binicilik gibi dallar geri planda kalmıştır. Medya, yatırım ve eğitim sistemleri genellikle popüler sporlara odaklanmış; bu da sporun çeşitlenmesini engellemiştir. Spor politikaları ve teşviklerin dar bir çerçevede uygulanması, diğer spor dallarının gelişimini sınırlamıştır. Bu yapı, hem bireylerin spora katılımını hem de uluslararası alandaki başarıları ulaşmayı zorlaştırmaktadır. Sporun sadece birkaç branşa indirgenmeden, çok yönlü olarak ele alınması; geleneksel sporların yeniden canlandırılması ve eğitimden başlayarak toplumun tüm kesimlerine yayılması büyük önem taşımaktadır (Sunay 2003).

Türkiye'deki spor eğilimlerinin oluşmasında medyanın büyük etkisi bulunmaktadır. Medya, yaptığı yayınlar ve verdiği mesajlarla toplumu belli spor dallarına yönlendirmektedir. Özellikle futbol ve basketbol, hem yerli hem de uluslararası medyada sıkça yer almakta; bu da Türkiye'de bu iki branşa olan ilgiyi artırmaktadır. Medyada bu sporların öne çıkmasıyla birlikte yatırımlar da bu alanlara yoğunlaşmakta, bu da halkın ilgisini bu branşlar üzerine çekmektedir. Aynı zamanda uluslararası medya etkisiyle, dünyada dönemsel olarak popülerleşen spor dallarına Türkiye'de de geçici ilgi oluşmaktadır. Bu durum, spor tercihlerinin sadece ulusal değil, küresel medya aracılığıyla da şekillendiğini göstermektedir (Özsoy 2011).

Türkiye’de spor faaliyetlerine yönelik eğilimlerin oluşmasında etkili olan unsurlar çeşitli başlıklar altında değerlendirilebilir (Özen ve ark. 2012). Türkiye’de spor eğilimlerinin şekillenmesinde birçok unsur etkili olmaktadır. Bu unsurların başında medya gelmektedir. Medya, özellikle futbol ve basketbol gibi belirli spor dallarına yoğun ilgi göstererek kamuoyunun dikkatini bu alanlara çekmektedir. Toplumun genelinde spor algısı, bu kalıplaşmış branşların ötesine geçememekte, alternatif spor dallarına yeterince ilgi gösterilmemektedir. Bu durum, daha çocukluk döneminden itibaren bireylerin belirli spor branşlarına yönlendirilmesiyle pekişmektedir. Ayrıca, spor çoğu zaman eğitim hayatının önünde değil, aksine gerisinde bir unsur olarak değerlendirilmekte; bu da bireylerin sporla daha sınırlı bir şekilde ilgilenmesine neden olmaktadır. İnsan sağlığı, sosyal gelişim ve kişisel başarı gibi sporun temel kazanımları ise spora yönelme sürecinde geri planda kalmakta, spor daha çok bir hobi ya da ikinci planda bir uğraş olarak görülmektedir. Bu durum da toplumun spora olan yaklaşımını ve tercihlerini doğrudan etkilemektedir (Özen ve ark. 2012).

Genel tablo içerisinde değerlendirildiğinde, Türkiye’de geleneksel spor dallarında, olimpiyatlar ve dünya şampiyonalarında önemli başarıların elde edildiği görülmektedir, bu bağlamda bazı branşlara yönelik belirli bir ilgi ve eğilimin var olduğu görülmektedir. Başta güreş olmak üzere, tam anlamıyla profesyonelleşmemiş spor dallarının da çeşitli iletişim kanalları aracılığıyla takip edildiği anlaşılmaktadır. Bu ilgi, toplumun kültürel kökenlerinden kaynaklanmakta ve kültürel değerler bu ilgede belirleyici bir rol oynamaktadır. Her ne kadar bu tarz spor dallarına yönelik ilgi daha çok sınırlı bir kesimle sınırlı kalsa da, bu branşların toplumun genel beğenisine sunulması adına çaba gösterildiği görülmektedir (Kaplan ve Akkaya 2014).

Türkiye açısından spora yönelik eğilimlerde sorun teşkil eden temel konu, toplumun sporu yalnızca izleme eğiliminde olması, ancak bizzat spor yapma düşüncesinin yeterince gelişmemiş olmasıdır. Türkiye genelinde kayda değer bir sporcu potansiyeli bulunmasına rağmen, bu potansiyel ülke nüfusunun geneline oranla oldukça düşüktür. Bu da Türkiye’de spor eğilimlerinin zayıf kaldığını göstermektedir. Toplum genellikle spor karşılaşmalarını evden ya da stadyumlardan izlemeyi tercih ederken, sporu aktif olarak icra etmek yerine diğer sosyal faaliyetlere daha fazla önem vermektedir. Ayrıca eğitim, spor yapmak isteyen bireyler için bir engel olarak algılanmakta; bu durum da spora yönelik bakış açısının daralmasına neden olmaktadır (Sunay 2003).

Türkiye'nin sporla olan ilişkisinde, sporun ve bireyin gelişimine odaklanılmadığı, aksine sporun sadece tüketim amaçlı bir faaliyet olarak görüldüğü açıkça görülmektedir. Bu yaklaşım, sporun gerçek kimliğinin dışına çıkılmasına yol açmakta ve bireylerin toplumdaki yargılardan sıyrılarak özgürce spora ilgi duymalarını engellemektedir. Futbol ve basketbol gibi belli başlı spor dallarına odaklanan bir izleyici kitlesi nedeniyle, sporu icra etmektense izlemek daha yaygın ve doğal bir aktivite haline gelmiştir. (Tek, 2019).

2.1.7. Türkiye’de spor eğitimi

Türkiye’de spor eğitimi, genellikle sınırlı bir perspektifle sunulmakta ve ağırlıklı olarak sporun teknik yönleri ile sağlıkla ilgili boyutlarına odaklanmaktadır. Bu yaklaşım, nitelikli sporcular, eğitmenler ve sağlık alanında uzmanlaşmış bireylerin yetiştirilmesini hedeflemektedir. Ancak, bu dar kapsamlı eğitim modeli, sporun tüm yönlerini kapsayan ve uygulayabilen bireylerin yetiştirilmesi açısından yetersiz kalmaktadır. Bu eksiklikleri gidermek amacıyla, bazı bakanlıklar tarafından çeşitli çalışmalar yürütülmektedir. Örneğin, Gençlik ve Spor Bakanlığı, spor eğitiminin kalitesini artırmak ve daha kapsamlı bir yapıya kavuşturmak için projeler geliştirmektedir. Ancak, bu çabalar henüz istenilen düzeyde sonuç vermemiştir ve nihai bir başarıya ulaşılmış bir süreçten söz etmek mümkün değildir. Türkiye’de sporun tüm boyutlarını bilen ve uygulayabilen bireylerin yetiştirilmesi için daha geniş kapsamlı ve nitelikli bir eğitim sistemine ihtiyaç duyulmaktadır (Ekin, 2014).

Türkiye’de spor eğitimi ağırlıklı olarak üniversitelerde sunulmakta olup, iki ve dört yıllık programlar aracılığıyla spor alanına insan kaynağı yetiştirilmeye çalışılmaktadır. Ancak, bu bireylerin spor temelli bir kariyer geliştirmeleri yönünde yeterli yönlendirme ve teşvik sağlanamamaktadır. Üniversitelerin spor bölümlerinden mezun olan bireylerin yalnızca sınırlı bir kısmı, spor sektöründe mesleki yaşamlarına devam edebilmektedir. Bu durum, sporun yönetimi ve eğitimi açısından sürdürülebilirliği zayıflatmaktadır. Ayrıca, nitelikli spor eğitmenlerinin yetiştirilmesinde de ciddi yetersizlikler söz konusudur. Aktif olarak sporun içinde bulunan eğitmen ve sporcu sayısı oldukça azdır ve büyük bir kısmı sistemli ve nitelikli bir spor eğitiminden geçmemiştir (Bayar, 2010).

Diğer yandan, Türkiye’deki birçok spor eğitmeni mesleki anlamda yeterli eğitim altyapısına sahip değildir. Bu durum sahaya da yansımakta, teorik bilgi eksiklikleri pratik uygulamalarda önemli sorunlar yaratmaktadır. Kamu ve özel sektör tarafından düzenlenen kurs ve eğitim programları, nitelikli spor profesyonelleri yetiştirmek amacıyla çaba gösterse

de, mevcut uygulamalar uzun vadede güçlü bir spor ortamı oluşturmak için yeterli olmamaktadır. Bu nedenle, Türkiye'deki spor eğitiminin kapsamlı biçimde ele alınması, geliştirilmesi ve yeniden yapılandırılması gerekmektedir (Atalay ve ark., 2014).

Türkiye'de birçok sporcu, eğitim hayatı ile spor hayatı arasında tercih yapmaya zorlanmaktadır. Bu zorunluluk, nitelikli birçok sporcunun spor kariyerlerine devam etmelerini engellemektedir. Toplumsal olarak eğitim hayatına devam etme baskısı, bireyler üzerinde büyük bir etki yaratmaktadır ve bu nedenle pek çok sporcu, spor hayatlarına devam edememektedir. Geleceğe yönelik bakıldığında, sadece az sayıda ve gerçekten spor eğitimi almış sporcu olması, Bu durum, Türkiye'de spor ortamının niteliğinin düşmesine neden olmakta ve sporcuların hem akademik eğitimlerini hem de sportif gelişimlerini eş zamanlı yürütebilecekleri bütüncül ve esnek bir eğitim sistemine duyulan ihtiyacı açıkça ortaya koymaktadır. Böyle bir sistemin kurulması, sporcuların çift kariyer planlaması yapabilmelerine imkân tanıyacak ve hem eğitimde hem de sporda sürdürülebilir başarıyı destekleyecektir (Sunay, 2003).

İlerleyen yıllarda sporcu kimliği kazanmış bireyler, eğitim süreçlerinde yeterli ilerleme sağlayamamakta ve yükseköğretim kurumlarından mezun olabilmek adına yoğun çaba harcamaktadır. Ancak mevcut üniversite yapıları, çoğu zaman nitelikli sporcular yetiştirmekten ziyade, yalnızca diploma temelli bir sistem sunmakta; bu da sporcu yetiştirme sürecini daha da karmaşık hale getirmektedir. Bu bağlamda, Türkiye'de spor eğitiminin erken yaşlarda başlatılması ve sporculuk kariyeri sona erse bile bireylerin spor alanında bilgi ve birikimlerini sürdürebilmelerine imkân tanıyacak olanakların sağlanması büyük önem taşımaktadır (Fişek, 2003).

Öte yandan, Türkiye'de spor eğitiminin süre ve içerik açısından yetersizliği, bu alana yönelik ilgiyi ve katılımı olumsuz etkilemektedir. Toplumda hâkim olan önyargılar, spor eğitiminin bireylere gelecekte yeterli mesleki karşılık sunmayacağı yönündeki düşünceleri beslemekte; özellikle ailelerin bu doğrultudaki yönlendirmeleri, genç bireylerin spor eğitiminden uzaklaşmasına neden olmaktadır. Bu durum, sporun yalnızca profesyonel bir kariyer alanı değil; aynı zamanda bireyin fiziksel, ruhsal ve sosyal gelişimine katkı sağlayan bir yaşam pratiği olduğu gerçeğinin göz ardı edilmesine ve dolayısıyla toplum sağlığının olumsuz etkilenmesine yol açmaktadır (Bayar, 2010).

Bu çerçevede, Türkiye'de spor eğitimi bağlamında dikkat edilmesi gereken başlıca hususlar şu şekilde sıralanmıştır (Kaplan ve Akkaya, 2014);

- Spor eğitimi veren kurumların sayısının artırılması gerekmektedir.

- Spor eğitimi sadece üniversitelerde değil, daha alt kademelerdeki eğitim kurumları tarafından da desteklenmelidir.
- Profesyonel bir sporcu olarak yetişmekte olan bireylerin spor ve eğitim faaliyetlerini aynı anda sürdürebilmeleri için gerekli imkanlar sağlanmalıdır.
- Spor eğitiminin teknik boyutunda destek alınması için, hem yerel hem de uluslararası akademi, özel spor okulları ve derneklerden faydalanılmalıdır.
- Profesyonel sporcular ile beraber, spor eğitmeni olmak isteyen bireylerde özel kurum ve departmanlar kurulmalı, uygulamalar birbirinden ayrıştırılmalıdır.
- Spor eğitiminin nitelikli bir şekilde sunulabilmesi için daha fazla açık ve kapalı spor alanları, tesisler vb. oluşturulmalıdır.
- Üniversite seviyesindeki eğitimler için devlet yönetiminin maddi kaynakları daha yüksek ve nitelikli bir şekilde bu süreçlere aktarılmalıdır.
- Özel sektörün sponsorluk çabaları sadece spor kulüplerine değil, aynı zamanda spor eğitimi veren eğitim kurumlarına da destek olmalıdır.

Türkiye’de spor eğitimi, uygulanmasına rağmen belirli bir çevre ve çerçevede sınırlı kalmakta, bu da sürecin sağlıklı bir şekilde işlenmesini engellemektedir. Spor eğitimi veren ve bu eğitimi alan çevreler, karşılaştıkları zorluklar nedeniyle işlerini giderek daha da zorlaştırmaktadır. Bu zorluklar, spor hayatına kalıcı olarak katılmak isteyen bireylerin sayısını azaltmakta veya belirli bir seviyede tutmaktadır (Tek, 2019).

2.1.8. Bir yaşam biçimi olarak spor

Spor, sadece bir aktivite değil, aynı zamanda bir yaşam tarzıdır. Onu sadece kendi dünyası içinde, mutlak bir hakimiyetle tanımlamak doğru değildir. Sporun gerçek anlamı, onu çevreleyen ve genişleten, insanın yaşamını ve anlayışını daha derinlemesine kavramasına olanak tanıyan bir yaklaşımdır. Günümüzde, spor dünyası zaman zaman geri planda kalmış, ancak yeniden filizlenmeye başlamıştır. Bu yalnızlık, büyük ölçüde insanın düşünce ve yaratıcı süreçlerinin bir ürünü olup, aslında sporu kendi yaşamımıza hizmet etmek için şekillendirdiğimiz bir dünyadır. Spor, bizim müdahalemizle varlık bulur ve bizim şekillendirmemize bağlı olarak devam eder. Her nesne ve her birey, birbirinden kopuk olamaz; hepsi birbirine bağlıdır. Sporun evrimi, tündengelim, tümevarım ve varsayım gibi düşünme biçimlerinin üstünde şekillenir, doğa, kültür ve kişilik arasındaki ilişkilerle bir üçgen oluşturur. İlk olarak, insan, doğanın tarihsel evrim sürecine bağlı olarak gelişen

organizmasının değişime uğramasıyla, hareket etme kapasitesini kazanır. İkinci olarak, insan, kişiliğini ve toplumsal ilişkilerini sağlam temellere oturtarak, toplum olma yolunda ilerler. Üçüncü olarak ise, insan sadece demokratik haklarını kullanan bir varlık değil, aynı zamanda temel ihtiyaçlarını karşılayan bir varlıktır (Güven, 1992). Simmel (1968) eserinde, bunu sosyalleşmesi sırasında insanın, önceden gerekli olan olumlu hareketi yapmak için, kapasitesini nasıl harcayacağını açıklar.

Spor, bireylerin hem fiziksel hem de sosyal yaşamlarının ayrılmaz bir parçasıdır. Bu etkinlik, sadece bedensel gelişimi değil, aynı zamanda duygusal ve kültürel etkileşimleri de içerir. Sosyal yapının temelinde yer alan duygular ve coğrafyanın etkisi, bireylerin spor aracılığıyla kendilerini ifade etmelerini ve toplumsal bağlarını güçlendirmelerini sağlar. Spor, disiplinler arası bir etkileşim alanı sunarak, bireylerin hayal gücünü dışa vurmasına ve dünyalarını zenginleştirmelerine olanak tanır (Williams, 1979; Erdemli 1991).

2.1.9. Sporun sosyal boyutu

Spor, kendi dünyasını oluşturan bireylerle, içten ve samimi istekleriyle yönetilen bir yapıdır. Sporcular, sadece oyunun kendisine değil, aynı zamanda bireysel isteklerine de odaklanırlar. Spor, kişilerin içsel arzuları doğrultusunda şekillenir ve bu istekler büyük bir önem taşır. Ancak, toplumun dayattığı sıkıcılıklar ve normlar, bireyin özgür oyun alanını tamamen ortadan kaldırmaz. İnsan, bu dışsal baskılara rağmen, oyun içindeki özgürlüğünü koruyabilir. Sporun sınırları, belirli kurumlar tarafından tanımlanmış olsa da, bu kurallar, sporu kısıtlamak yerine ona bir çerçeve sağlar. Zamanla, spor statü kazandıkça, bireyler bu sistemin bir parçası olurlar ve oyunun bir parçası olmak için aktif bir şekilde katılım gösterirler. Böylece, spor sadece bir aktivite değil, katılımcıların ve toplulukların bir araya geldiği, içsel bir anlam taşıyan bir süreç haline gelir. Weber (1972), toplumsal oyunların başarılı bir şekilde gerçekleşebilmesi için mutlak kuralların varlığını vurgular. Bu kurallar olmadan, oyunların kaos ve ümitsizlikle sonuçlanması kaçınılmazdır. Oyunun başarısı, oyuncuların çatışan amaçlarını dengelemeleri ve sosyal duyarlılıkla hareket etmeleriyle doğrudan ilişkilidir. Ayrıca, bireylerin ihtiyaçlarının en az karşılandığı durumlarda dahi hoşgörü gösterme kabiliyetleri, rol bilgileri ve etki güçleri de başarının önemli faktörlerindendir. Bu unsurlar, toplumsal oyunların düzenli ve işlevsel bir şekilde işlenmesini sağlar. Lenk (1980), Grup içi ilişkilerde, baskı olmaksızın düzenin sağlanması gerektiği, bireylerin özgürce etkileşimde bulunabilmesi için önemli bir ilkedir. Sosyal duyguların

zorunlu olarak ifade edilmesi, insanların bir arada yaşarken empati ve anlayış geliştirmelerini sağlar. Bunun yanı sıra, ferdin onuru, toplumda herkesin haklarına saygı gösterilerek korunmalı ve savunulmalıdır. Bu tür bir toplum, bireylerin kendilerini özgürce ifade edebildiği, eşit ve adil bir yapıya sahip olmalıdır. Bu bağlamda, bireysel haklar ve toplumsal sorumluluklar arasında bir denge kurulması esastır (Weber, 1972). Bu, sosyal sürecin ve grubun içindeki bağların güçlenmesinde önemli bir rol oynar. Grup içindeki duygusal bağların ve bağlılığın oluşabilmesi için katılımcılara sık sık rehberlik ve öğütler verilmesi gerektiği vurgulanmaktadır. Temelde, birlik ve demokrasi gibi değerler, resmi olmayan oyunlarla, yani gönüllü etkileşimlerle gerçekleştirilebilir. Ancak, bu tür etkileşimler, bazen ilişkilerin yapısını zayıflatıp başkaldırmaya neden olabilecek tehditler oluşturabilir. İlişkilerin sınırları, genellikle karmaşık ve hassastır. Eğer grup içinde aşırı durgunluk ve sürekli bir durum ortaya çıkarsa, o zaman oyun veya sosyal etkileşimin yapısını yeniden şekillendirmek kaçınılmaz hale gelir. Bu durum, grup dinamiklerini ve bireylerin etkileşimini sürdürülebilir ve verimli tutmanın önemini gösterir.

Alışkanlık, ortak onayın ve karşılıklı hoşgörünün kaynağını belirleyemez. Resmi oyunların eleştirildiği ve kınandığı durumlarda da bu genellikle göz ardı edilir. Spor dünyasının bölgesel ve ulusal sınırlarının genişlemesi, uygun bir yöntem bulmakla mümkündür. Sporda organizasyon seviyesinin arttığı her durumda, doğal bir dönüşüm ve değişim süreci gereklidir. Resmi oyun kuralları değiştikçe, bu değişiklikler her zaman karşılıklı ilişkiler üzerinde etkili olur ve bazen bu etkiler büyük ölçüde toplumsal dinamikleri şekillendirir (Filiz, 2002).

2.2. Spor ve Hukuki Faktörler

Sporun profesyonelleşmesiyle birlikte, sporun hukuki yapısı daha da önem kazanmış ve çeşitli kurumlar ve bireyler için belirli düzenlemelere tabi tutulmuştur. Bu süreçte, sporun hukuki boyutunun kabul edilmesi ve herkes tarafından uyumluluk sağlanması zorunlu hale gelmiştir. Profesyonel spor ortamında, kanunsuz ve sorun yaratacak, sporun ruhunu zedeleyecek olaylara izin verilmemelidir. Bu amaçla, kurumlar ve bireyler, sporun hukuki boyutunu kabul etmek ve bu hukuki yapıya uyum sağlamak zorundadırlar. Sporun kendisine özgü hukuki yapısının varlığı hem bireylerin hem de seyircilerin spora yönelik davranışlarını düzenlemek ve güvenliği sağlamak adına önemli bir rol oynamaktadır (Özsoy, 2008).

Son yıllarda sporun uluslararası alanda geniş bir kitleye hitap etmesi, içeriğinin zenginleşmesi ve ticari kimliğinin güçlenmesiyle birlikte, sporun hukuki zeminde düzenlenmesi artık bir zorunluluk haline gelmiştir. Bu hukuki düzenleme, sporu icra edenlerden yöneticilere, seyircilere kadar tüm paydaşlar için geçerlidir. Spor hukuku, sadece sporun iç düzeniyle ilgili değil, aynı zamanda ulusal cezai sistemlerle de uyumlu şekilde tasarlanarak spordaki her türlü şiddet olayını veya usulsüzlüğü engellemeyi amaçlar. Sporun bu şekilde düzenlenmesi, sporun hem adil bir ortamda gerçekleşmesini sağlar hem de tüm paydaşların haklarını güvence altına alır (Bozkurt, 2010).

Spor dünyasında yaşanan uyuşmazlıkların çözülmesi açısından, spor hukukunun gelişmiş yapısının önemli bir rolü bulunmaktadır. Spor, iç yapısındaki düzenin devamlılığını sağlamak ve hem sportif hem de yönetsel anlamda ortaya çıkan uyuşmazlıkları çözebilmek için hukuki bir çerçeveye ihtiyaç duyar. Spor hukukunun gelişmesiyle, sporun yalnızca bir iç yapısı değil, aynı zamanda bir mevzuat yapısı ve özel hukukçuları da bulunur. Bu durum, sporun kendine özgü bir yargılama sistemine sahip olmasını sağlar. Geçmişte, spor hukukunun verdiği kararlar ve cezalar çoğunlukla tartışmalı ve tavsiye niteliğindeki, günümüzde spor hukukunun kurumlarının sayısının artmasıyla birlikte bu kararlar netleşmiş ve sporun tüm aktörlerini, bireysel ve kurumsal düzeyde, etkili bir şekilde yönetme ve yönlendirme yeteneğine sahip hale gelmiştir. Bu gelişme, sporun daha adil ve düzenli bir ortamda yapılabilmesine olanak tanımaktadır (Küçükgüngör, 2004).

2.2.1. İnsan hakları

Günümüzde, Birleşmiş Milletler gibi uluslararası kuruluşlar tarafından kabul edilen belgelerle güvence altına alınan insan hakları, tüm bireylerin eşit ve onurlu bir yaşam sürmelerini sağlamayı amaçlayan temel haklardır. Bu haklar, ırk, dil, din, cinsiyet veya diğer herhangi bir ayırım gözetmeksizin, her bireye doğuştan tanınan haklardır. İnsan hakları, bireylerin yaşamlarını özgürce sürdürebilmeleri, kendilerini geliştirebilmeleri ve toplum içinde eşit haklara sahip olmalarını güvence altına alır. Bu haklar, her bireyin doğuştan sahip olduğu ve toplumun herhangi bir yapısına veya devletin egemenliğine bakılmaksızın, insan olmanın gereği olarak kabul edilen haklardır. İnsan hakları, bireylerin temel ihtiyaçlarını karşılamak, özgürlüklerini kullanmak, güvenliklerini sağlamak ve eşitlik içinde yaşamlarını sürdürmelerini temin etmek amacıyla çeşitli uluslararası sözleşmeler ve deklarasyonlarla güvence altına alınmıştır. Bu belgeler, devletlerin bireylerin haklarını ihlal etmemelerini

sağlamak için uluslararası bir norm ve denetim mekanizması sunmaktadır (Kalabalık, 2013). Bu haklar kişilerin sırf insan olmasından kaynaklanmaktadır (Donnelly, 1995; Döner, 2003; Uygun, 2011). Hak sahibi olmak için insan olmak yeterlidir (Akıllıoğlu, 2010). "Hak sahibi olmak için insan olmak yeterlidir" ifadesi, insan haklarının evrensel ve temel bir özellik taşıdığını vurgulamaktadır. İnsan hakları, insan olmanın gereği olarak doğuştan sahip olunan ve her bireye eşit olarak tanınan haklar olarak kabul edilir. Bu haklar, kişisel özgürlüklerden, adaletin sağlanmasına, güvenliğe, eşitliğe kadar geniş bir yelpazeyi kapsar. İnsan hakları, insanın doğası gereği, kişiliğine bağlı ve dokunulmaz bir nitelik taşır. Yani, bir insanın hakları, hiçbir koşulda ihlal edilemez ya da yok sayılamaz. Bu anlayış, insan haklarının korunması gerektiğini ve her bireyin bu haklardan yararlanma hakkına sahip olduğunu ortaya koyar. İnsan hakları, sadece hukuk açısından değil, aynı zamanda etik ve moral bir gereklilik olarak da önem taşır. Bu bağlamda, insan hakları, toplumsal düzenin sağlanmasında temel bir ilkedir (Benedek, 2006; Çeçen, 1984).

İnsan hakları kavramı doğal hukukun bir parçası olarak kabul edilir. Bu, insan haklarının insanın doğasında bulunan, doğuştan sahip olduğu, devredilemez ve vazgeçilmez haklar olduğunu vurgular. Yani, insan hakları bir kişinin toplumsal veya siyasi statüsüne, cinsiyetine, etnik kökenine, dinine veya herhangi başka bir özelliğine bağlı olmadan, yalnızca insan olmasından kaynaklanır. Doğal hukuk teorisi, bireylerin temel haklarının, toplumdan ve devletten bağımsız olarak doğuştan var olduğunu savunur. Bu haklar, insanın onurunu ve özgürlüğünü koruyan, insanı insan yapan haklardır. Bu bağlamda, bir kişinin insan haklarına sahip olması, belirli bir sosyal statü, meslek veya görevle ilişkili değildir. İnsan hakları, her bireyin temel insan olma halinin bir sonucu olarak varlıklarını sürdürür. Bu anlayış, insan haklarının evrensel, eşit ve herkes için geçerli olmasını sağlamaktadır. Her birey, insan olmanın gereği olarak, bu haklara sahiptir ve bu haklar herhangi bir dış baskı, baskılama veya müdahale olmaksızın korunmalı ve saygı gösterilmelidir. Bir insanın bu haklara sahip olması, belirli bir işi yapmasına, belirli bir rolü icra etmesine ya da belli görevleri yerine getirmesine bağlı değildir; bu haklar, insan olmasından kaynaklanan doğuştan sahip olduğu evrensel haklardır. İnsan hakları, her birey için geçerli olup, herhangi bir dış koşuldaki bağımsız olarak yalnızca insan olmanın doğal bir sonucu olarak tanınır. Bu bağlamda, her birey bu haklardan eşit şekilde faydalanma hakkına sahiptir (Coşkun, 2006).

Her dönemde, bireylerin temel ihtiyaçlarının karşılanması, insan onurunun korunması ve insanca bir yaşamın temin edilmesi, toplumların öncelikli sorumlulukları arasında yer almalıdır. Bu gereklilikler, uluslararası insan hakları belgeleriyle güvence altına

alınmış olup, bireylerin eşitlik, özgürlük ve adalet temelinde yaşamalarını sağlamayı amaçlamaktadır. Bu bağlamda, insan hakları, sadece bireylerin fiziksel ihtiyaçlarını değil, aynı zamanda psikolojik ve sosyal ihtiyaçlarını da kapsayarak, onurlu bir yaşamın teminatıdır. İnsan hakları, evrensel değerler olarak kabul edilmekte olup, bu hakların her birey tarafından eşit şekilde sahiplenilmesi ve korunması gerektiği vurgulanmaktadır. Hakların tarihsel evriminde, temel hakların kategorize edilmesi için çeşitli sınıflandırmalar yapılmıştır. Bu bağlamda, insan hakları; birinci kuşak haklar (kişi hakları ve siyasal haklar), ikinci kuşak haklar (ekonomik, sosyal ve kültürel haklar) ve üçüncü kuşak haklar (dayanışma hakları) olarak üç grupta sınıflandırılmaktadır. Bu sınıflandırma, hakların birbirinden bağımsız ya da ayrı önemde olduğu anlamına gelmez; aksine, her bir hak diğerleriyle bağlantılıdır ve hepsi, bireylerin onurlu bir yaşam sürebilmesi için gereklidir. Hiyerarşik bir sıralama olmamakla birlikte, hakların tümü eşit derecede korunmalı ve geliştirilmelidir. Sosyal haklar, insan hakları çerçevesinde ikinci kuşak haklar olarak adlandırılan ekonomik, sosyal ve kültürel haklar içerisinde yer almaktadır. Bu haklar, bireylerin temel ihtiyaçlarının karşılanması, yaşam kalitesinin iyileştirilmesi ve toplumsal eşitliğin sağlanması amacıyla, özellikle dezavantajlı ve yoksul kesimlerin bu haklardan faydalanabilmesi için geliştirilmiştir (Kaboğlu, 2002). 1789 Fransız İhtilali'nin ardından ilan edilen, özgürlük ve serbestlik vaat eden birinci kuşak haklar, ya da klasik haklar, insanların haklardan tam anlamıyla yararlanabilmesi için yeterli görülmemiştir. Bu haklar, genellikle bireysel özgürlükleri, siyasal hakları ve eşitliği içeriyor olsa da, toplumların ekonomik, sosyal ve kültürel ihtiyaçlarına dair bir düzenleme sağlamıyordu (Uygun, 2017). Çünkü söz konusu klasik haklar, yaşam hakkını düzenliyor olsa da, kötü koşullarda yaşayan insanlar için en basit hastalıklar dahi ölümcül olabiliyordu. Konut dokunulmazlığı hakkı tanınmıştı, fakat insanların çoğunun başlarını sokacakları bir evleri yoktu. Düşünce özgürlüğüne sahiptiler, ama bunu kullanabilmek için yeterli protein alıyorlar mıydı, yeterli zamanları var mıydı, ya da gerekli asgari eğitime sahiptiler miydi? Bu hakların hepsi, varlıklı sınıfların erişebileceği haklardı ve sıradan yoksul halk için anlamlı değildi. Dolayısıyla, bu haklar çoğunlukla kâğıt üzerinde kalıyor ve pratikte etkisiz kalıyordu (Kapani, 1993) İşte bu nedenle, insanların haklara ulaşabilmeleri ve insanca yaşayabilmeleri için devlet tarafından gerekli tedbirlerin alınması gerektiği anlayışı ortaya çıkmış ve 1948 işçi-köylü ayaklanmalarının ardından, sosyal haklar adı verilen haklar kabul edilmiştir. Bu haklar, bireylerin sadece temel özgürlüklerini değil, aynı zamanda yaşamlarını sürdürebilmeleri için gerekli olan ekonomik,

sosyal ve kültürel şartları da güvence altına almayı amaçlamaktadır. Sosyal haklar, insanların eşitlik, adalet ve insanca bir yaşam sürmeleri için temel bir gereklilik olarak kabul edilmiştir.

Sosyal haklar, bireylerin insanca ve onurlarına yaraşır bir biçimde yaşamalarını sağlayan haklardır. Bu haklar, bireylerin doğumundan itibaren, insan onuruna uygun, güvenli ve insanca bir hayat sürdürebilmeleri için gerekli olan koşulları güvence altına alır. Sosyal haklar, sadece temel yaşam gereksinimlerinin karşılanmasıyla sınırlı kalmaz; aynı zamanda bireylerin eğitim, sağlık, barınma ve sosyal güvenlik gibi ihtiyaçlarını da kapsar. Bu haklar, toplumsal eşitliği sağlamayı, dezavantajlı grupların yaşam kalitesini iyileştirmeyi ve toplumda adaleti temin etmeyi amaçlar (Tanör, 1978). Böylelikle yoksul bireyler bu haklar sayesinde, diğer bireylerle eşit bir biçimde bu haklardan yararlanır (Bulut, 2009). Başka bir ifadeyle, sosyal haklar; bireylerin yaşadıkları toplumun standartları çerçevesinde ekonomik haklara, refaha ilişkin haklara ve sosyal güvenlik haklarına sahip olmalarından başlayarak, kişilerin "çağdaş bir birey" olarak hayat sürmelerini sağlamak amacıyla, yaşama hakkına kadar uzanan geniş bir haklar yelpazesini kapsamaktadır. Bu haklar, bireylerin sadece temel ihtiyaçlarını karşılamalarına değil, aynı zamanda toplumsal hayata tam katılım gösterebilmeleri için gerekli olan yaşam koşullarını da güvence altına alır. Bu bağlamda sosyal haklar, toplumda eşitlik, adalet ve refahın sağlanmasında önemli bir rol oynamaktadır (Marshall ve Bottomore, 2006). Bu haklarla bireylere, üyesi bulundukları toplumun ortalama yaşam seviyesinin sağlanması için belirli hakların garanti edilmesi söz konusudur (Bayhan, 2002; Kara, 2008). Sosyal hakların gerçekleşebilmesi kendiliğinden olmaz; bu haklar, devletlere bir hizmet sunma ve pozitif bir edimde bulunma görevi yüklemektedir. Bu nedenle sosyal hakların tam anlamıyla hayata geçebilmesi için devletlerin, gerekli yasal düzenlemeleri çıkarması ve bu alanda yatırım yapması gibi katkılar sağlaması gerekmektedir. Devlet, bu hakların sağlanabilmesi için sosyal hizmetler, altyapı, sağlık, eğitim gibi temel alanlarda düzenlemeler yapmalı ve kamu politikalarını bu doğrultuda şekillendirmelidir.

Günümüzde, insan hakları ve temel özgürlüklerin korunması, evrensel bir öneme sahip hale gelmiştir. Bu hakların güvence altına alınması, olası ihlallerin önlenmesi ve daha ileri düzeyde gerçekleştirilmesi amacıyla birçok uluslararası kuruluş kurulmuş ve bu kuruluşlar aracılığıyla çeşitli sözleşmeler imzalanmıştır. Bu kuruluşların başında, neredeyse tüm dünya ülkelerini kapsayan Birleşmiş Milletler (BM) örgütü yer almaktadır. BM, insan haklarının korunması ve yaygınlaştırılması konusunda önemli bir rol oynamakta, çeşitli sözleşmeler ve bildirgelerle bu hakları güvence altına almayı amaçlamaktadır. BM'nin yanı

sıra, Avrupa Konseyi, Avrupa Birliği, Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) gibi diğer uluslararası kuruluşlar da insan haklarının korunması için çalışmalar yapmaktadır. Birleşmiş Milletler Bildirgesi, sosyal güvenlik, çalışma, sağlık, eğitim gibi temel hak ve özgürlükleri güvence altına almakta ve sosyal devlet anlayışının temellerini atmaktadır. Bu bildirge, her bireyin sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama hakkı, hayatını ruh ve beden sağlığı içinde sürdürme hakkı, sağlık koşullarına uygun meskenlerde oturma hakkı ve geleceğe dair güvence sağlanarak yoksulluk korkularından kurtulma hakkı gibi temel insan haklarını vurgulamaktadır. Sosyal devlet anlayışı, devletin bireylerin yaşam koşullarını iyileştirmek ve eşitlik sağlamak amacıyla, bu hakları yerine getirmesini gerektirmektedir. Bu bağlamda, sosyal devletin işlevi yalnızca yoksulları desteklemek değil, aynı zamanda tüm vatandaşların onurlu bir yaşam sürmelerini sağlamaktır. Bu haklar, devletlerin sosyal sorumluluklarını yerine getirmeleri için bir temel oluşturur ve toplumun refah seviyesinin artırılmasına katkı sağlar. Sosyal devlet, bireylerin insanca yaşayabilmesi için gerekli koşulları sağlayan bir yapı olarak, bu hakların korunması ve gerçekleştirilmesi için devletin aktif rol almasını zorunlu kılar (Göze, 2005). Evet, spor hakkı doğrudan Birleşmiş Milletler Bildirgesi gibi belgelerde yer almıyor olsa da, sporun bireyler ve toplumlar üzerindeki olumlu etkileri göz önünde bulundurulduğunda, bu hak da temel insan hakları içinde sayılabilir. Spor, sadece fiziksel sağlığı artırmakla kalmaz, aynı zamanda bireylerin zihinsel ve ruhsal gelişimlerine katkı sağlar. İnsanların kendilerini daha iyi tanımalarını ve yetkinleşmelerini sağlar, aynı zamanda toplumsal bağları güçlendirir. Spor, bireyler arasındaki kardeşlik, hoşgörü ve dayanışma anlayışını pekiştirir, toplumsal barışa önemli katkılarda bulunur. Dünya çapında düzenlenen uluslararası spor etkinlikleri, ülkeler arasında dostane ilişkiler kurulmasına, kültürel farklılıkların anlaşılmasına ve insanlar arasındaki önyargıların kırılmasına yardımcı olur. Bu bağlamda, spor sadece fiziksel bir etkinlik değil, aynı zamanda sosyal bir araç olarak da kabul edilebilir. Spor hakkı, tüm bireylerin yaşama, eşitlik ve özgürlük temelinde bu faaliyete katılma hakkını içerir. Devletler, bu hakkı korumak ve teşvik etmekle yükümlüdürler, çünkü spor, toplumsal gelişim ve bireysel potansiyelin gerçekleşmesi için önemli bir platform sunar (Sadık, 2014).

Spor, sadece fiziksel bir etkinlik olmanın ötesine geçer ve bireylerin zihinsel, duygusal ve toplumsal gelişimlerine katkı sağlayan önemli bir araçtır. İnsanlar, spor sayesinde hem fiziksel sağlıklarını geliştirirken, hem de zihinsel olarak daha güçlü hale gelirler. Aynı zamanda, grup çalışması gerektiren spor dallarında, bireyler arasındaki iletişim, karşılıklı dayanışma ve takım ruhu gelişir. Bu da toplumsal bağların güçlenmesine

ve bireylerin toplum içinde daha uyumlu ve sorumlu bir şekilde yer almalarına olanak tanır. Spor, farklı kültürlerden, geçmişlerden ve bakış açılarına sahip insanları bir araya getirerek, bireylerin farklılıklarını kabul etmelerini ve bu farklılıkları zenginlik olarak görmelerini sağlar. Spor, toplumsal barış, kardeşlik ve dostluk gibi evrensel değerlere hizmet eder. İnsanlar, sporun sağladığı bu ortamda yalnızca fiziksel değil, aynı zamanda duygusal ve sosyal olarak da büyürler. Özellikle, sporun bireylerin dar dünyasından çıkarak daha geniş bir perspektife sahip olmalarını sağlaması, onların empati kurmalarını ve farklı insanlarla etkileşimde bulunmalarını kolaylaştırır. Spor, hem kişisel gelişim hem de toplumsal aidiyet duygusu yaratma açısından büyük bir öneme sahiptir. Bu yönüyle spor, toplumu bir arada tutan, insanların birbirini anlamasını sağlayan ve kolektif bir bilinç oluşturulmasına yardımcı olan bir güçtür (Sadık, 2014).

2.2.2. Spor hakkı kavramı

Spor, yalnızca fiziksel bir etkinlik değil; bireysel, yerel, ulusal ve uluslararası düzeylerde sosyal, kültürel ve politik anlamlar taşıyan çok boyutlu bir yapıdır. Bireysel gelişimi desteklerken, toplumsal dayanışma ve kültürel etkileşimi de güçlendirir. Uluslararası alanda ise barış, kardeşlik ve iş birliği gibi evrensel değerleri temsil eden, geniş bir uzamsal ve kültürel alanı kapsayan önemli bir olgudur (Koca, 2016). Spor, hak temelli bakış açısıyla iki yönlü değerlendirilir: bireyin spor yapma hakkı ve sporun eğitime erişim hakkı. Her iki yön de devletin sorumluluğunda olan ve kamu hukuku çerçevesinde güvence altına alınması gereken haklardır. Bu iki durum da kendi içinde kişilerin devletten beklediği birer nitelik olması gereği hak, yani kamu hukukuna tabi bir hak olarak, olarak tanımlanabilir (Çağlayan, 2007). Spor hakkı, yalnızca ulusal değil, uluslararası düzeyde de tanınan bir haktır. Birleşmiş Milletler, UNESCO ve Avrupa Birliği gibi kuruluşlar bu hakla ilgili çeşitli düzenlemeler ve çalışmalar yapmaktadır. Bu çalışmalar;

Birleşmiş Milletler: Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi, 1 Aralık 1948'de kabul edilmiş, Türkiye ise bu bildirgeyi 6 Nisan 1949'da onaylamıştır. Bildirgenin 2. maddesi, herkesin cinsiyet, ırk, dil, din veya diğer farklılıklar gözetilmeksizin tüm hak ve özgürlüklere sahip olduğunu açıkça belirtir. Bu çerçevede insan onuruna saygı, ayrımcılıkla mücadele ve eşitlik temel ilkeler arasında yer alır. Her ne kadar bildirgede spora doğrudan yer verilmemiş olsa da, 24. maddede geçen 'recreational activities' (dinlenme ve eğlenme faaliyetleri) ifadesi, dolaylı olarak sporun da temel bir hak kapsamında

değerlendirilebileceğine işaret etmektedir (Öztürk ve Koca, 2018). “Rekreasyon” terimi, Latince “re-creation” kökünden gelir ve kelime anlamı olarak yenilenme, canlanma gibi anlamlar taşır. Ancak günümüzde bu kavram, bir bilim dalı olarak daha kapsamlı bir içeriğe sahiptir. Rekreasyon; bireylerin çalışma saatleri dışındaki boş zamanlarını, kendi istek ve tercihleriyle, bedensel ve ruhsal iyilik hallerini artıracak etkinliklerle değerlendirmelerini ifade eder. Bu faaliyetler, kişinin hem fiziksel olarak toparlanmasını hem de ruhsal olarak zenginleşmesini, sosyalleşmesini ve sağlıklı, dengeli bir yaşam sürmesini amaçlar (Karaküçük, 2016); dinlenmek kadar spor faaliyeti de bu kapsamda ilk anda akla gelen aktiviteler olarak karşımıza çıkmaktadır (Turan ve ark. 2019). Bu bağlamda Bildirge’nin 24. maddesinde geçen ‘recreational activities’ ifadesi spor aktiviteleri olarak da adlandırılabilir.

Birleşmiş Milletler, 2003 tarihli raporunda sporu; eğitim, sağlık, bireysel gelişim ve barışı destekleyen önemli bir araç olarak tanımlamıştır. Bu yaklaşım doğrultusunda 2005 yılı, “Uluslararası Spor ve Beden Eğitimi Yılı” ilan edilmiştir. BM Eski Genel Sekreteri de sporun evrensel değerler taşıdığını vurgulayarak, sporun barış, özgürlük, toplumsal ilerleme, insan onuru ve eşitlik gibi temel insani değerlere katkı sağladığını ifade etmiştir (Sadık, 2019). Birleşmiş Milletler’in sporu temel bir insan hakkı olarak görmesi, uluslararası düzeyde önemli etkiler yaratmıştır. Bu yaklaşımın bir yansıması olarak, UNESCO Türkiye Milli Komisyonu bünyesinde Beden Eğitimi ve Spor İhtisas Komitesi kurulmuştur. Bu gelişme, sporun yalnızca fiziksel bir etkinlik değil, aynı zamanda insan hakları bağlamında ele alınması gerektiğini ortaya koymaktadır. 2014 yılında güncellenen BM Uluslararası Beden Eğitimi, Fiziksel Aktivite ve Spor Şartı, önceki versiyonuna kıyasla fiziksel aktiviteyi de spor kavramı içine dahil etmesiyle dikkat çeker. Şart’ın 1.3. maddesi; özellikle okul öncesi çocuklar, kadınlar, kız çocukları, yaşlılar, engelliler ve yerli halk gibi gruplar başta olmak üzere, herkesin beden eğitimi, fiziksel aktivite ve spora kapsayıcı, uyarlanabilir ve güvenli bir şekilde erişebilmesi gerektiğini vurgular. 10. maddede ise insan onuruna saygı temelinde, bu faaliyetlerin insanlar arasında bağ kurma, dayanışma, karşılıklı saygı ve anlayışı güçlendirme işlevi olduğu belirtilir (Birleşmiş Milletler, 2014). Birleşmiş Milletler, 2014 yılında Spor ile alakalı düşüncesini bin yıllık kalkınma hedefleri arasında olduğunu belirtmiştir (Sadık, 2014).

Birleşmiş Milletler Genel Kurulu tarafından 1979’da kabul edilen “Kadına Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi” (CEDAW), sporun bir hak olarak yaygınlaşmasına katkıda bulunan önemli belgelerden biridir. Sözleşmenin 10. maddesi,

kadınlara spor ve beden eğitimi alanlarında erkeklerle eşit fırsatlar tanınmasını öngörerek, sporun toplumsal cinsiyet eşitliği çerçevesinde temel bir hak olduğuna işaret etmektedir. (14 Ekim 1985 tarih ve 18898 sayılı Resmi Gazete).

Unesco: 1946 yılında, İkinci Dünya Savaşı'nın ardından Birleşmiş Milletler'e bağlı olarak kurulan UNESCO; eğitim, kültürel anlayış, ayrımcılık, barış ve kalkınma gibi alanlardaki küresel sorunlara çözüm üretmeyi amaçlamaktadır. Bu çerçevede, UNESCO'nun 21 Kasım 1978 tarihli 20. Oturumunda kabul edilen "Beden Eğitimi ve Spor Uluslararası Şartı", sporun evrensel bir hak olarak tanınmasında önemli bir kilometre taşı olmuştur. Bu belge, sporun her birey için erişilebilir olması gerektiğini vurgulayarak, beden eğitimi ve sporun toplumsal gelişim ve bireysel sağlığı destekleyen unsurlar olarak önemini ortaya koymaktadır. Bu uluslararası şartın maddeleri şunlardır:

- “1. Beden eğitimi ve spor uygulamaları herkes için temel haktır.
 2. Beden eğitimi ve spor genel eğitimin tamamlayıcı unsurudur.
 3. Beden eğitimi ve spor programlarının bireyin ve toplumun ihtiyaçlarını karşılaması gerekir.
 4. Öğretmenlik, antrenörlük ve yönetim beden eğitimi ve spor uzmanı personel tarafından yapılmalıdır
 5. Beden Eğitimi ve Spor için yeterli tesis ve ekipman sağlanmalıdır.
 6. Beden Eğitimi ve Sporun gelişiminde araştırma ve değerlendirme vazgeçilemez bileşenlerdir.
 7. Etik ve Ahlakın korunması herkesin sorumluluğundadır.
 8. Beden Eğitimi ve Sporun teşvikine yönelik bilgi ve döküman sağlanmalıdır.
 9. Medyanın Beden Eğitimi ve Spor üzerinde olumlu etkisi sağlanmalıdır.
 10. Ulusal kurumlar Beden Eğitimi ve Sporda önemli rol oynamalıdır.
 11. Uluslararası işbirliği Beden Eğitimi ve Sporun dengeli oluşunda önkoşuldur.”
- (UNESCO, 1978).

Bu maddeler, beden eğitimi ve sporun sadece bireysel bir etkinlik olmanın ötesinde, toplumsal ve kültürel gelişimin önemli bir unsuru olduğunu kabul eder ve her düzeyde bireylerin bu haklardan eşit şekilde yararlanmasını sağlamayı hedefler. (Kidd ve Donnelly, 2000; Sadık, 2014).

Avrupa Birliği: AB, spor hakkına ilişkin yaklaşımını “Avrupa Spor Şartı” aracılığıyla ortaya koymuştur. İlk olarak 1992 yılında kabul edilen ve 2001 yılında güncellenen bu Şart, sporun kapsamını geniş bir çerçevede tanımlar. Buna göre spor; bireylerin fiziksel formunu

koruma, ruh sağlığını geliştirme, sosyal ilişkiler kurma ya da rekabetçi amaçlarla gerçekleştirdikleri rastlantısal veya organize her türlü fiziksel faaliyeti kapsar. Bu tanım, sporun sadece fiziksel değil, sosyal ve psikolojik boyutlarını da içeren bütüncül bir hak olarak değerlendirildiğini göstermektedir (Taş ve ark, 2013).

Avrupa Spor Şartı'na göre, üye devletler ve hükümetler, vatandaşlarına iyi koşullarda spor yapma fırsatları sunmayı taahhüt eder. Bu koşullar, tüm vatandaşlar için erişilebilir, güvenli, çevreye saygılı ve insan onuruna uygun olmalıdır. Ayrıca, devletler sporcuları ve spor yapan bireyleri, herhangi bir sömürüye karşı koruma sorumluluğuna sahiptir (European Sport Charter, Erişim Tarihi: 23/01/2025).

Bunun yanı sıra Avrupa Birliği'nce Spor alanında bir dizi çalışmalar yapılmıştır. Buna göre;

- 1976 yılında kabul edilen "Herkes için Spor Şartı" kapsamında, Spor Etiği Kodu benimsenmiştir. Bu koda göre, sporun yüksek etik değerler çerçevesinde yapılması gerektiği vurgulanmaktadır.
- Avrupa Birliği, 2014-2020 mali perspektifinde spor başlığını da programlarına dahil etmiştir. Ayrıca, "Eğitim, Öğretim, Gençlik ve Spor" adında yeni bir program başlatılmıştır. Bu gelişme ile spor, AB'nin mali destek sağladığı konular arasında doğrudan yerini almıştır.
- Avrupa Birliği Temel Metni'nde, 165. ve 166. maddelerde, üye devletlerin sporu teşvik etmeleri ve bu konuda gerekli önlemleri almaları gerektiği belirtilmiştir.

Yukarıda belirtilen uluslararası düzenlemeler ve Anayasamızın ilgili maddeleri doğrultusunda, spor bir hak olarak kabul edilmektedir. Spor hakkı, tüm devletlerin özellikle uluslararası örgütlere üye ülkeler için uyması gereken temel kurallardan biridir. Spor hakkı, vatandaşların sağlıklı bir yaşam sürmelerini ve ayırım gözetmeksizin her bireyin spor imkânlarından faydalanabilmesini sağlamayı ifade eder. Ayrıca, spor bir eğitim aracı olarak insan karakterini şekillendiren hareketler, oyunlar ve yarışmalardan oluşur. Sporun temel amacı, dinlenme ve eğlencenin ötesinde, sosyal kaynaşmayı teşvik etmek ve bireylerin hedeflerine ulaşmalarına yardımcı olmaktır. Spor, kitleleri birbirine yakınlaştıran ve insanları ortak idealler doğrultusunda bir araya getiren önemli bir araçtır (Savaş, 1993). Ülke içindeki spor faaliyetleri, bireylerin bedensel ve ruhsal sağlığını güçlendirmesinin ötesinde, dengeli bir yaşam sürmelerine, toplum kurallarına uymalarına, insan haklarına saygılı olmalarına ve kötü alışkanlıklardan arınmalarına da katkı sağlar. Spor, aynı zamanda

insanların yardımsever, zeki, çevik, çalışkan, ahlaklı, güçlü, sosyal ve en önemlisi "iyi bir vatandaş" olmalarını teşvik eder (Yetim, 2005).

3. YÖNTEM

Bu bölümde, çalışmanın modeli, araştırma grubu, veri toplama araçları ve istatistiksel analizlere dair bilgiler sunulmuştur. Araştırma için Munzur Üniversitesi Girişimsel Olmayan Araştırmalar Etik Kurulu'ndan 01.01.2025 tarihli, 2025/01 toplantı sayılı ve 01 karar sayılı etik onay alınmıştır. Araştırmaya katılacak bireylere araştırma hakkında yazılı ve sözlü açıklamalar yapılmış ve katılmayı kabul edenlerden "Araştırmaya Gönüllü Katılımcı Formu" alınmıştır.

3.1. Araştırma Modeli

Araştırma, Kamuoyunun spor ve insan hakları konusundaki tutumlarının etkileşiminin incelenmesi üzerinedir. Bu bağlamda, kamuoyunun gerek hak ve özgürlükler konusundaki tutumlarının, gerekse sporculara sağlanan ve sağlanması gereken haklara ilişkin bakış açısının saptanmasının önemli olduğu düşünülmektedir. Yapılacak bu araştırma, genel tarama modeline uygun olarak tasarlanmıştır. Tarama modelinin, mevcut durumu objektif bir şekilde inceleyerek, halkın ve sporcuların haklar konusundaki algılarını ortaya koymaya olanak tanıyacağı, ayrıca bu algıların toplumun sporla ilişkili politikalara yönelik tutumlarını şekillendireceği öngörülmektedir. Bu araştırma, sporun toplumsal açıdan daha geniş bir perspektifte değerlendirilmesine ve sporcuların haklarına dair mevcut farkındalık seviyelerinin ölçülmesine katkı sağlayacaktır. Genel tarama modeli kalabalık bir evrende, o evrene ait genel bir yargı veren, evrenin tamamını veya evrene uygun bir örnek veya örneklem üzerinden evren hakkında bilgiye ulaşmak amacıyla yapılan genel bir tarama düzenlemesidir (Karasar, 2012).

3.2. Evren ve Örneklem

Araştırma, evrenini 2024-2025 yılı Elâzığ ili merkez ilçede ikamet eden kamuoyu oluşturmaktadır.

Araştırmanın örneklemini; Elâzığ il kamuoyunun araştırmaya gönüllü olarak katılmayı kabul eden, (n=983) birey oluşturmaktadır.

Tablo 3.1. Katılımcıların demografik özelliklerine ilişkin frekans ve yüzde dağılımları

		N	%
Cinsiyet	Kadın	497	50,6
	Erkek	486	49,4
Yaş	18-29	410	41,7
	30-39	301	30,6
	40-49	188	19,1
	50 ve üstü	84	8,5
Meslek	Kamu Görevlisi	383	39,0
	Sağlık Personeli	187	19,0
	Öğrenci	156	15,9
	Özel Sektör	86	8,7
	Akademik Personel	66	6,7
	Diğer	105	10,7
Eğitim	İlkokul	25	2,5
	Lise	95	9,7
	Lisans	634	64,5
	Lisans Üstü	229	23,3
Aylık Gelir	0-21.999	270	27,5
	22-29.999	112	11,4
	30-39.999	96	9,8
	40 ve üstü	505	51,4
Spor Branşı	Bireysel	801	81,5
	Takım	182	18,5
Aktif Spor Yapma	Evet	342	34,8
	Hayır	641	65,2
	Total	983	100,0

Araştırma katılımcılarının %50,6'sı kadın (497), %49,4'ü erkek (486), toplam 983 bireyden oluşmaktadır. Bireylerin yaş aralıkları %41,7'si 18-29 yaş aralığında (410), %30,6'sı 30-39 yaş aralığında (301), %19,1'i 40-49 yaş aralığında (188), %8,5'i 50 ve üstü yaş aralığında (84) bireylerden oluşmaktadır. Bireyler meslek gruplarını %39,0'ı Kamu Görevlisi (383), %19,0'ı Sağlık Personeli (187), %15,9'u Öğrenci (156), %8,7'si Özel Sektör (86), %6,7'si Akademik Personel (66), %10,7'si Diğer (105) olarak bildirmişlerdir. Bireylerin eğitim düzeyi, %2,5 İlkokul (25), %9,7 Lise (95), %64,5 Lisans (634), %23,3 Lisans Üstü (229) olarak bildirmişlerdir. Bireylerin aylık gelir düzeylerini, %27,5'i 0-21.999 TL (270), %11,4'ü 22-29.999 TL (112), %9,8'i 30-39.999 TL (96), %51,4'ü 40 ve üstü (505) olarak bildirmişlerdir. Bireylerin spor branşı, %81,5'i Bireysel (801), %18,5'i Takım sporu ile ilgilendiklerini bildirmişlerdir. Aktif spor yapma durumlarında %34,8'i Evet (342) aktif olarak spor yapıyorum, %65,2'si Hayır (641) aktif olarak spor yapmıyorum olarak bildirmişlerdir.

3.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmada kullanılan veri toplama araçları üç farklı bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde araştırmacı tarafından belirlenen “Kişisel Bilgiler Formu”, ikinci bölümde “Spora Yönelik Tutum Ölçeği”, üçüncü bölümde “Sporda İnsan Hakları Tutum Ölçeği” kullanılmıştır.

Spora yönelik tutumları belirlemeye yönelik kullanılan araçlar arasında yer alan Spora Yönelik Tutum Ölçeği (SYTÖ), Şentürk (2012) tarafından geliştirilmiştir. 25 maddeden oluşan bu ölçek, spora yönelik tutumları ölçerken üç ana faktöre odaklanmaktadır. Spora İlgi Duyma, Sporla Yaşama, Aktif Spor Yapma alt boyutlarından oluşur. Bu ölçekten alınabilecek puan aralığı 25 ile 125 arasında değişir. Yüksek puanlar, bireylerin spora yönelik tutumlarının daha olumlu olduğunu gösterir.

Sporda İnsan Hakları Tutum Ölçeği (SİHTÖ) ise, Sadık (2014) tarafından geliştirilmiş ve sporcunun insan hakları tutumunu ölçmek amacıyla kullanılan bir araçtır. Bu ölçek, 3 faktörlüdür ve şu başlıkları kapsar. Kişilik Hakları, Sosyal Haklar, Dayanışma Hakları alt boyutlarından oluşmaktadır. Ölçek, 5’li Likert tipi kapalı uçlu sorulardan oluşan 29 maddeden oluşmaktadır. Yanıtlar, “Tamamen Katılıyorum (5), Katılıyorum (4), Kararsızım (3), Katılmıyorum (2), Hiç Katılmıyorum (1)” seçeneklerinden biridir. Güvenirlilik katsayısı, Cronbach Alpha yöntemiyle hesaplanmış ve çeşitli boyutlar için iç tutarlılık katsayıları şöyle bulunmuştur. Kişilik hakları boyutu (.88), Sosyal haklar boyutu (.79), Dayanışma hakları boyutu (.83) olarak bulunmuştur. Bu ölçek için genel güvenirlilik katsayısı ise (.82) olarak bulunmuştur. Bu sonuçlar, ölçeğin güvenilir olduğunu göstermektedir. Ölçekte alınabilecek puan aralığı 29 ile 145 arasında değişir; her bir faktör için belirli bir puan aralığı mevcuttur.

Her iki ölçek de spora yönelik tutumların ve sporda insan hakları bilincinin ölçülmesinde güçlü ve geçerli araçlar olarak kabul edilmektedir.

3.4. Verilerin Analizi

Araştırmada elde edilen veriler, bilgisayar ortamına aktarılıp SPSS 26 paket programı ile analiz edilmiştir. Analizlerde yüzdelikler ve standart sapma hesaplamaları yapıldıktan sonra, verilerin normalliği Skewness ve Kurtosis değerleri ile kontrol edilmiştir. İkili grup karşılaştırmaları için bağımsız gruplar t testi, çoklu karşılaştırmalar ve grup farklılıklarını

ölçmek için ise One-Way ANOVA testi kullanılmıştır. ANOVA testi ile elde edilen anlamlı farkların hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için Tukey, Betimsel istatistiklerin yanı sıra T-testi, One-way ANOVA, Pearson Korelasyon ve Doğrusal Regresyon Analiz yöntemleri kullanılmıştır. Çalışmada anlamlılık düzeyi $p<0.05$ olarak kabul edilmiştir.

Tablo 3.2. Spora Yönelik Tutum Ölçeği ve Sporda İnsan Hakları Tutum Ölçeği Cronbach Alpha değerleri, Ölçek toplam puanları

Ölçek	Alt Boyutlar	Min	Max	$\bar{X}$	SS	Cronbach Alfa
Spora Yönelik Tutum Ölçeği		42,00	124,00	91,97	13,751	0,88
	Spora İlgi Duyma	12,00	30,00	22,08	3,843	0,83
	Sporla Yaşama	9,00	30,00	20,27	4,134	0,81
	Aktif Spor Yapma	20,00	65,00	49,61	7,216	0,84
Sporda İnsan Hakları Tutum Ölçeği		68,00	145,00	110,89	11,811	0,84
	Kişilik Hakları	24,00	60,00	49,34	6,032	0,81
	Sosyal Haklar	15,00	45,00	30,47	5,690	0,81
	Dayanışma Hakları	14,00	40,00	31,07	4,193	0,79

Not: Min=En düşük, Max=En yüksek, $\bar{X}$ =Ortalama, SS=Standart sapma, Cronbach Alpha

Spora Yönelik Tutum Ölçeği için ölçek puanları en düşük ($n=42$), en yüksek ($=124$), ortalaması ($n=91,97$), düzeyinde, Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayısı .88 olarak hesaplanmıştır. Ölçek faktörlerinin güvenilirlik katsayıları spora ilgi duyma alt boyutunda .83, sporla yaşama alt boyutunda .81, aktif spor yapma alt boyutunda .84 olarak hesaplanmıştır. Sporda İnsan Hakları Tutum Ölçeği için ise ölçek puanları en düşük 68, en yüksek 145, ortalaması 110,89 düzeyinde, Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayısı .84 olarak hesaplanmıştır. Ölçek faktörlerinin güvenilirlik katsayıları kişilik hakları boyutunda .81, sosyal haklar boyutunda .81, dayanışma hakları boyutunda .79 olarak hesaplanmıştır. Bu sonuçlar ölçeklerin kullanabilirliğinin bir göstergesidir. Spora Yönelik Tutum Ölçeği ile Sporda İnsan Hakları Tutum Ölçeği verilerinin -1,5 ile +1,5 aralığının içinde yığılım gösterdiği ve verilerin normal dağıldığı belirlenmiştir (Tabachnick ve Fidell, 2013).

4. BULGULAR

Araştırmanın bu bölümünde kamuoyundan elde edilen ‘‘Spora Yönelik Tutum Ölçeği’’ ve ‘‘İnsan Hakları Tutum Ölçeği’’ verilerinin demografik değişkenlere göre karşılaştırılarak sunulmuştur.

4.1. Spora Yönelik Tutum Ölçeği Demografik Özellikleri Analizine İlişkin Bulgular

Tablo 4.1. Spora yönelik tutum ölçeğinin cinsiyet değişkenine ilişkin t- testi analiz sonuçları

	Cinsiyet	N	$\bar{X}$	SS	T	P
Spora İlgi Duyma	Kadın	497	3,7238	,58399	-5,842	,000*
	Erkek	486	3,9272	,50389		
Sporla Yaşama	Kadın	497	3,5895	,63899	-4,871	,000*
	Erkek	486	3,7866	,62891		
Aktif Spor Yapma	Kadın	497	3,3217	,68447	-2,806	,005*
	Erkek	486	3,4444	,68639		

Not: * $p < .05$ Anlamlılık düzeyi, N=Katılımcı Sayısı, $\bar{X}$ =Ortalama, SS=Standart sapma

Tablo 4.1 incelendiğinde, kamuoyunun Spora yönelik tutum ölçeği cinsiyet değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermektedir. Spora ilgi duyma alt boyutunda, ($t=-5,842$; $p:0,000^*$; $p<0.05$) olarak analiz edilmiştir. Sporla yaşama alt boyutunda, ($t=-4,871$; $p:0,000^*$; $p<0.05$) olarak analiz edilmiştir. Aktif spor yapma alt boyutunda ($t=-2,806$; $p:0,005^*$; $p<0.05$) olarak analiz edilmiştir. Bu sonuçlar istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Bu bulgular ile cinsiyet değişkeninin Spora Yönelik Tutum Ölçeğinin tüm alt boyutlarında farklılaştığı saptanmıştır.

Spora Yönelik Tutum Ölçeğinin cinsiyet değişkenine göre spora ilgi duyma, sporla yaşama ve aktif spor yapma alt boyutlarının tamamında erkek bireylerin spora yönelik tutum ortalamalarının daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bu durum erkek bireylerin kadın bireylere göre spora yönelik tutumlarının daha yüksek düzeyde olduğunu ortaya koymaktadır. Bireyler için cinsiyet faktörü spora yönelik tutum düzeylerini etkileyen bir faktör olması erkek bireylerin spor ve spor faaliyetlerine kadın bireylerden daha uzun bir süredir devam ediyor olmaları ile ilişkilendirilebilir.

Tablo 4.2. Spora yönelik tutum ölçeğinin yaş değişkenine ilişkin One-way Anova ve Tukey analiz sonuçları

	Yaş	N	$\bar{X}$	SS	F	P	Fark
Spora İlgi Duyma	18-29 ^a	410	3,8163	,59626	,694	,556	
	30-39 ^b	301	3,7998	,56493			
	40-49 ^c	188	3,8593	,43511			
	50 ve üstü ^d	84	3,8736	,55182			
Sporla Yaşama	18-29 ^a	410	3,6950	,66777	1,095	,350	
	30-39 ^b	301	3,6944	,64490			
	40-49 ^c	188	3,6223	,63174			
	50 ve üstü ^d	84	3,7659	,49948			
Aktif Spor Yapma	18-29 ^a	410	3,4758	,71729	7,096	,000*	A-B, C
	30-39 ^b	301	3,3666	,64965			
	40-49 ^c	188	3,2004	,71963			
	50 ve üstü ^d	84	3,3909	,50066			

Not: * $p < .05$ Anlamlılık düzeyi, N=Katılımcı Sayısı, $\bar{X}$ =Ortalama, SS=Standart sapma, Fark=Grup içi fark

Tablo 4.2 incelendiğinde, kamuoyunun Spora yönelik tutum ölçeği yaş değişkenine göre istatistiksel analiz sonuçlarına dair bulgular yer verilmiştir. Spora ilgi duyma alt boyutunda, ($f=,694$; $p=,556$; $p>0.05$) olarak analiz edilmiştir. Sporla yaşama alt boyutunda, ($f=1,095$; $p=,350$; $p>0.05$) olarak analiz edilmiştir. Aktif spor yapma alt boyutunda ($f=7,096$; $p=0,000*$; $p<0.05$) olarak analiz edilmiştir. Bu sonuçlara göre istatistiksel olarak, spora ilgi duyma ve sporla yaşama alt boyutlarında anlamlı farklılıklar olduğunu söyleyemeyiz. Fakat yaş değişkeninin, aktif spor yapma alt boyutunda istatistiksel olarak farklılaştığını söyleyebiliriz. Spora yönelik tutum ölçeği yaş değişkeni grup içi değerlerine baktığımızda aktif spor yapma alt boyutunda 18-29 yaş aralığında olan bireyler ile 30-39 ve 40-49 yaş aralığında olan bireyler arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar olduğu saptanmıştır.

Tablo 4.3. Spora yönelik tutum ölçeğinin meslek değişkenine ilişkin One-way Anova ve Tukey analiz sonuçları

	Meslek	N	$\bar{X}$	SS	F	P	Fark
Spora İlgi Duyma	Kamu Görevlisi ^a	383	3,9251	,48375	10,597	,000*	D-B,C,E,F
	Sağlık Personeli ^b	187	3,6985	,59768			
	Öğrenci ^c	156	3,7279	,49014			
	Özel Sektör ^d	86	4,0390	,76583			
	Akademik Personel ^e	66	3,6061	,57714			
	Diğer ^f	105	3,7861	,46338			
Sporla Yaşama	Kamu Görevlisi ^a	383	3,8342	,60322	15,086	,000*	D-B,C,D,E
	Sağlık Personeli ^b	187	3,4595	,56063			
	Öğrenci ^c	156	3,5363	,57868			
	Özel Sektör ^d	86	3,9457	,84112			
	Akademik Personel ^e	66	3,5303	,59234			
	Diğer ^f	105	3,6651	,63988			
Aktif Spor Yapma	Kamu Görevlisi ^a	383	3,4769	,64367	11,348	,000*	D-B, E, F
	Sağlık Personeli ^b	187	3,2053	,71974			
	Öğrenci ^c	156	3,4156	,55407			
	Özel Sektör ^d	86	3,6647	,88874			
	Akademik Personel ^e	66	3,0253	,57605			
	Diğer ^f	105	3,2968	,68054			

Not: * $p < .05$ Anlamlılık düzeyi, N=Katılımcı Sayısı, $\bar{X}$ =Ortalama, SS=Standart sapma, Fark=Grup içi fark

Tablo 4.3 incelendiğinde, kamuoyunun Spora yönelik tutum ölçeği meslek değişkenine göre istatistiksel analiz sonuçlarına dair bulgular yer verilmiştir. Spora ilgi duyma alt boyutunda, ($f=10,597$; $p:0,000^*$; $p<0.05$) olarak analiz edilmiştir. Sporla yaşama alt boyutunda, ($f=15,086$; $p:0,000^*$; $p<0.05$) olarak analiz edilmiştir. Aktif spor yapma alt boyutunda ($f=11,348$; $p:0,000^*$; $p<0.05$) olarak analiz edilmiştir. Bu sonuçlara göre istatistiksel olarak, spora ilgi duyma, sporla yaşama ve aktif spor yapma alt boyutlarının tamamında anlamlı farklılıklar olduğu saptanmıştır.

Tablo 4.4. Spora yönelik tutum ölçeğinin eğitim değişkenine ilişkin One-way Anova ve Tukey analiz sonuçları

	Eğitim	N	$\bar{X}$	SS	F	P	Fark
Spora İlgi Duyma	İlkokul ^a	25	3,8646	,51376	3,033	,028*	C-D
	Lise ^b	95	3,9028	,46961			
	Lisans ^c	634	3,8441	,55976			
	Lisans Üstü ^d	229	3,7329	,57078			
Sporla Yaşama	İlkokul ^a	25	3,6000	,59317	5,760	,001*	B-D
	Lise ^b	95	3,8228	,51388			
	Lisans ^c	634	3,7199	,63324			
	Lisans Üstü ^d	229	3,5488	,69377			
Aktif Spor Yapma	İlkokul ^a	25	3,4333	,29266	18,254	,000*	B-C, D
	Lise ^b	95	3,6719	,70058			
	Lisans ^c	634	3,4299	,66644			
	Lisans Üstü ^d	229	3,1252	,69659			

Not: * p < .05 Anlamlılık düzeyi, N=Katılımcı Sayısı, $\bar{X}$ =Ortalama, SS=Standart sapma, Fark=Grup içi fark

Tablo 4.4 incelendiğinde, kamuoyunun Spora yönelik tutum ölçeği eğitim değişkenine göre istatistiksel analiz sonuçlarına dair bulgular yer verilmiştir. Spora ilgi duyma alt boyutunda, (f=3,033; p:0,028*; p<0.05) olarak analiz edilmiştir. Sporla yaşama alt boyutunda, (f=5,760; p:0,001*; p<0.05) olarak analiz edilmiştir. Aktif spor yapma alt boyutunda (f=18,254; p:0,000*; p<0.05) olarak analiz edilmiştir. Bu sonuçlara göre istatistiksel olarak, spora ilgi duyma, sporla yaşama ve aktif spor yapma alt boyutlarının tamamında anlamlı farklılıklar olduğunu saptanmıştır. Spora yönelik tutum ölçeği eğitim değişkeni grup içi değerlerine baktığımızda, ilkokul düzeyi ile diğer eğitim düzeyleri arasında grup içi farklılıkların görülmediği, ama lise, lisans ve lisans üstü eğitim düzeylerinde tüm alt boyutlarda istatistiksel olarak grup içi anlamlı farklılıklar olduğu saptanmıştır.

Tablo 4.5. Spora yönelik tutum ölçeğinin aylık gelir değişkenine ilişkin One-way Anova ve Tukey analiz sonuçları

	Aylık Gelir	N	$\bar{X}$	SS	F	P	Fark
Spora İlgi Duyma	0-21.999 ^a	270	3,6832	,54109	15,413	,000*	C-A, D
	22-29.999 ^b	112	3,9978	,72970			
	30-39.999 ^c	96	4,0497	,55279			
	40 ve üstü ^d	505	3,8186	,49187			
Sporla Yaşama	0-21.999 ^a	270	3,5463	,56817	15,147	,000*	C-A, D
	22-29.999 ^b	112	3,8988	,77122			
	30-39.999 ^c	96	3,9618	,70689			
	40 ve üstü ^d	505	3,6629	,60683			
Aktif Spor Yapma	0-21.999 ^a	270	3,3805	,62554	15,913	,000*	B-A, D
	22-29.999 ^b	112	3,7039	,92207			
	30-39.999 ^c	96	3,5868	,82963			
	40 ve üstü ^d	505	3,2733	,59421			

Not: * p < .05 Anlamlılık düzeyi, N=Katılımcı Sayısı, $\bar{X}$ =Ortalama, SS=Standart sapma, Fark=Grup içi fark

Tablo 4.5 incelendiğinde, kamuoyunun Spora yönelik tutum ölçeği aylık gelir düzeyi değişkenine göre istatistiksel analiz sonuçlarına dair bulgular yer verilmiştir. Spora ilgi duyma alt boyutunda, (f=15,413; p:0,000*; p<0.05) olarak analiz edilmiştir. Sporla yaşama alt boyutunda, (f=15,147; p:0,000*; p<0.05) olarak analiz edilmiştir. Aktif spor yapma alt boyutunda (f=15,913; p:0,000*; p<0.05) olarak analiz edilmiştir. Bu sonuçlara göre istatistiksel olarak, spora ilgi duyma, sporla yaşama ve aktif spor yapma alt boyutlarının tamamında anlamlı farklılıklar olduğu saptanmıştır.

Tablo 4.6. Spora yönelik tutum ölçeğinin spor branşı değişkenine ilişkin t- testi analiz sonuçları

	Spor Branşı	N	$\bar{X}$	SS	T	P
Spora İlgi Duyma	Bireysel	801	3,7878	,55841	-4,373	,000*
	Takım	182	3,9853	,51079		
Sporla Yaşama	Bireysel	801	3,6508	,62869	-3,735	,000*
	Takım	182	3,8462	,67296		
Aktif Spor Yapma	Bireysel	801	3,3324	,68318	-4,838	,000*
	Takım	182	3,6026	,66633		

Not: * p < .05 Anlamlılık düzeyi, N=Katılımcı Sayısı, $\bar{X}$ =Ortalama, SS=Standart sapma

Tablo 4.6 incelendiğinde, kamuoyunun Spora yönelik tutum ölçeği spor branşı değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermektedir. Spora ilgi duyma alt boyutunda, (t=-4,373; p:0,000*; p<0.05) olarak analiz edilmiştir. Sporla yaşama alt boyutunda, (t=-3,735; p:0,000*; p<0.05) olarak analiz edilmiştir. Aktif spor yapma alt boyutunda (t=-4,838; p:0,000*; p<0.05) olarak analiz edilmiştir. Bu sonuçlar istatistiksel

olarak anlamlı bulunmuştur. Bu bulgular ile spor branşı değişkeninin Spora Yönelik Tutum Ölçeğinin tüm alt boyutlarında farklılaştığını saptanmıştır. Bu bulgular spor branşı değişkeninin kamuoyunda spora yönelik tutumlarını farklılaştığı saptanmıştır.

Tablo 4.7. Spora yönelik tutum ölçeğinin aktif spor yapma durumu değişkenine ilişkin t-testi analiz sonuçları

	Aktif Spor	N	$\bar{X}$	SS	T	P
Spora İlgi Duyma	Evet	342	4,0758	,47149	10,989	,000*
	Hayır	641	3,6902	,54988		
Sporla Yaşama	Evet	342	4,0407	,55209	13,800	,000*
	Hayır	641	3,4982	,60499		
Aktif Spor Yapma	Evet	342	3,7827	,52273	14,717	,000*
	Hayır	641	3,1689	,67010		

Not: * p < .05 Anlamlılık düzeyi, N=Katılımcı Sayısı, $\bar{X}$ =Ortalama, SS=Standart sapma

Tablo 4.7 incelendiğinde, kamuoyunun Spora yönelik tutum ölçeği aktif spor yapma durumu değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermektedir. Spora ilgi duyma alt boyutunda, (t=10,989; p:0,000*; p<0.05) olarak analiz edilmiştir. Sporla yaşama alt boyutunda, (t=13,800; p:0,000*; p<0.05) olarak analiz edilmiştir. Aktif spor yapma alt boyutunda (t=14,717; p:0,000*; p<0.05) olarak analiz edilmiştir. Bu sonuçlar istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Bu bulgular ile aktif spor yapma durumu değişkeninin Spora Yönelik Tutum Ölçeğinin tüm alt boyutlarında farklılaştığını saptanmıştır. Bu bulgular aktif spor yapma durumunun kamuoyunda spora yönelik tutumlarını farklılaştırdığı saptanmıştır.

4.2. Sporda İnsan Hakları Tutum Ölçeği Demografik Özellikleri Analizine İlişkin Bulgular

Tablo 4.8. Sporda insan hakları tutum ölçeğinin cinsiyet değişkenine ilişkin t- testi analiz sonuçları

	Cinsiyet	N	$\bar{X}$	SS	T	P
Kişilik Hakları	Kadın	497	4,1400	,48415	1,785	,075
	Erkek	486	4,0828	,51984		
Sosyal Haklar	Kadın	497	3,4695	,50561	4,204	,000*
	Erkek	486	3,3013	,73053		
Dayanışma Hakları	Kadın	497	3,8722	,46541	-1,083	,279
	Erkek	486	3,9083	,57663		

Not: * p < .05 Anlamlılık düzeyi, N=Katılımcı Sayısı, $\bar{X}$ =Ortalama, SS=Standart sapma

Tablo 4.8 incelendiğinde, kamuoyunun Sporda insan hakları tutum ölçeği cinsiyet değişkenine göre istatistiksel analiz sonuçları gösterilmektedir. Kişilik hakları alt boyutunda, ($t=1,785$; $p:0,075$; $p>0.05$) olarak analiz edilmiştir. Sosyal haklar alt boyutunda, ($t=4,204$; $p:0,000^*$; $p<0.05$) olarak analiz edilmiştir. Dayanışma hakları alt boyutunda ($t=-1,083$; $p:0,279$; $p<0.05$) olarak analiz edilmiştir. Bu sonuçlara ilişkin sporda insan hakları tutum ölçeğinin, kişilik hakları alt boyutunda ve dayanışma hakları alt boyutunda istatistiksel olarak anlamlı farklılık görülmemektedir. Bu bulgular cinsiyet değişkenine göre sporda insan hakları tutum ölçeğinin sosyal haklar alt boyutunda farklılaştığı saptanmıştır.

Tablo 4.9. Sporda insan hakları tutum ölçeğinin yaş değişkenine ilişkin One-way Anova ve Tukey analiz sonuçları

	Yaş	N	$\bar{X}$	SS	F	P	Fark
Kişilik Hakları	18-29 ^a	410	4,0707	,53324	2,355	,070	
	30-39 ^b	301	4,1606	,44919			
	40-49 ^c	188	4,1436	,50692			
	50 ve üstü ^d	84	4,0655	,50864			
Sosyal Haklar	18-29 ^a	410	3,4797	,63339	11,339	,000*	A-C, D
	30-39 ^b	301	3,4219	,64561			
	40-49 ^c	188	3,1803	,61496			
	50 ve üstü ^d	84	3,2646	,48537			
Dayanışma Hakları	18-29 ^a	410	3,8905	,50744	4,682	,003*	B-C
	30-39 ^b	301	3,9618	,51285			
	40-49 ^c	188	3,7810	,60717			
	50 ve üstü ^d	84	3,8750	,38122			

Not: * $p < .05$ Anlamlılık düzeyi, N=Katılımcı Sayısı, $\bar{X}$ =Ortalama, SS=Standart sapma, Fark=Grup içi fark

Tablo 4.9 incelendiğinde, kamuoyunun Sporda insan hakları tutum ölçeği yaş değişkenine göre istatistiksel analiz sonuçlarına dair bulgulara yer verilmiştir. Kişilik hakları duyma alt boyutunda, ($f=2,355$; $p:0,070$; $p>0.05$) olarak analiz edilmiştir. Sosyal haklar alt boyutunda, ($f=11,339$; $p:0,000^*$; $p>0.05$) olarak analiz edilmiştir. Dayanışma hakları alt boyutunda ($f=4,682$; $p:0,003^*$; $p<0.05$) olarak analiz edilmiştir. Bu sonuçlara göre istatistiksel olarak, kişilik hakları alt boyutunda anlamlı farklılıklar olduğunu söyleyemeyiz. Fakat yaş değişkeninin, sosyal haklar ve dayanışma hakları alt boyutunda istatistiksel olarak farklılaştığını saptanmıştır. Sporda insan hakları tutum ölçeği yaş değişkeni grup içi değerlerine baktığımızda sosyal haklar alt boyutunda 18-29, 30-39 ve 50 yaş üstü yaş aralıklarında olan bireylerin grup içi değerlerinde farklılaştığını, dayanışma hakları alt boyutunda 30-39 ve 40-49 yaş aralığında olan bireyler arasında grup içi istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar olduğu saptanmıştır.

Tablo 4.10. Sporda insan hakları tutum ölçeğinin meslek değişkenine ilişkin One-way Anova ve Tukey analiz sonuçları

	Meslek	N	$\bar{X}$	SS	F	P	Fark
Kişilik Hakları	Kamu Görevlisi ^a	383	4,1203	,51037	5,155	,000*	D-A, B, C
	Sağlık Personeli ^b	187	4,0766	,51507			
	Öğrenci ^c	156	3,9829	,43644			
	Özel Sektör ^d	86	4,2975	,57912			
	Akademik Personel ^e	66	4,1073	,53043			
	Diğer ^f	105	4,1849	,39932			
Sosyal Haklar	Kamu Görevlisi ^a	383	3,3058	,65919	18,421	,000*	D-A, B, C
	Sağlık Personeli ^b	187	3,3951	,59413			
	Öğrenci ^c	156	3,2614	,49236			
	Özel Sektör ^d	86	3,9651	,64096			
	Akademik Personel ^e	66	3,4057	,59580			
	Diğer ^f	105	3,3640	,55073			
Dayanışma Hakları	Kamu Görevlisi ^a	383	3,9168	,57919	3,653	,003*	D-A, B
	Sağlık Personeli ^b	187	3,8416	,45075			
	Öğrenci ^c	156	3,7794	,44599			
	Özel Sektör ^d	86	4,0532	,53922			
	Akademik Personel ^e	66	3,8977	,50854			
	Diğer ^f	105	3,9048	,49805			

Not: * $p < .05$ Anlamlılık düzeyi, N=Katılımcı Sayısı, $\bar{X}$ =Ortalama, SS=Standart sapma, Fark=Grup içi fark

Tablo 4.10 incelendiğinde, kamuoyunun Sporda insan hakları tutum ölçeği meslek değişkenine göre istatistiksel analiz sonuçlarına dair bulgulara yer verilmiştir. Kişilik hakları alt boyutunda, ($f=5,155$; $p:0,000^*$; $p<0.05$) olarak analiz edilmiştir. Sosyal haklar alt boyutunda, ($f=18,421$; $p:0,000^*$; $p<0.05$) olarak analiz edilmiştir. Dayanışma hakları alt boyutunda ($f=3,653$; $p:0,003^*$; $p<0.05$) olarak analiz edilmiştir. Bu sonuçlara göre istatistiksel olarak, kişilik hakları, sosyal haklar ve dayanışma hakları alt boyutlarının tamamında anlamlı farklılıklar olduğunu saptanmıştır. Sporda insan hakları tutum ölçeği meslek değişkeni grup içi değerlerine baktığımızda, kişilik hakları ve sosyal haklar alt boyutlarında Kamu Görevlisi, Sağlık Personeli, Öğrenci, Özel Sektör ve Diğer meslek gruplarının grup içi değerlerinde farklılıklar olduğunu saptanmıştır. Dayanışma hakları alt boyutu için, Kamu Görevlisi, Sağlık Personeli, Öğrenci ve Özel Sektör meslek gruplarının grup içi değerlerinde farklılıklar olduğu saptanmıştır.

Tablo 4.11. Sporda insan hakları tutum ölçeğinin eğitim değişkenine ilişkin One-way Anova ve Tukey analiz sonuçları

	Eğitim	N	$\bar{X}$	SS	F	P	Fark
Kişilik Hakları	İlkokul ^a	25	4,0567	,56454	1,809	,144	
	Lise ^b	95	4,0316	,58978			
	Lisans ^c	634	4,1065	,48988			
	Lisans Üstü ^d	229	4,1656	,48894			
Sosyal Haklar	İlkokul ^a	25	3,4311	,48678	14,142	,000*	B-C, D
	Lise ^b	95	3,7041	,59827			
	Lisans ^c	634	3,3982	,65922			
	Lisans Üstü ^d	229	3,2169	,52087			
Dayanışma Hakları	İlkokul ^a	25	3,7200	,58216	1,575	,194	
	Lise ^b	95	3,9632	,54817			
	Lisans ^c	634	3,8916	,52090			
	Lisans Üstü ^d	229	3,8739	,51125			

Not: * p < .05 Anlamlılık düzeyi, N =Katılımcı Sayısı, $\bar{X}$ =Ortalama, SS=Standart sapma, Fark=Grup içi fark

Tablo 4.11 incelendiğinde, kamuoyunun Sporda insan hakları tutum ölçeği eğitim değişkenine göre istatistiksel analiz sonuçlarına dair bulgulara yer verilmiştir. Kişilik hakları alt boyutunda, (f=1,809; p:,144; p>0.05) olarak analiz edilmiştir. Sosyal haklar alt boyutunda, (f=14,142; p:0,000*; p<0.05) olarak analiz edilmiştir. Dayanışma hakları alt boyutunda (f=1,575; p:,194*; p>0.05) olarak analiz edilmiştir. Bu sonuçlara göre istatistiksel olarak, kişilik hakları ve dayanışma hakları alt boyutlarında anlamlı farklılıklar olduğunu söyleyemeyiz. Sosyal haklar alt boyutunda istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğu söylenebilir. Sporda insan hakları tutum ölçeği eğitim değişkeni grup içi değerlerine baktığımızda, kişilik hakları ve dayanışma hakları alt boyutlarında grup içi değerlerde herhangi bir anlamlı farklılık görülmemektedir. Sosyal haklar alt boyutunda ise lise, lisans ve lisans üstü eğitim düzeylerinde istatistiksel olarak grup içi anlamlı farklılıklar olduğu saptanmıştır.

Tablo 4.12. Sporda insan hakları tutum ölçeğinin aylık gelir değişkenine ilişkin One-way Anova ve Tukey analiz sonuçları

	Aylık Gelir	N	$\bar{X}$	SS	F	P	Fark
Kişilik Hakları	0-21.999 ^a	270	3,9966	,47670	8,265	,000*	D-A, B
	22-29.999 ^b	112	4,1280	,65090			
	30-39.999 ^c	96	4,0625	,64277			
	40 ve üstü ^d	505	4,1790	,43323			
Sosyal Haklar	0-21.999 ^a	270	3,3523	,52441	21,928	,000*	B-A, D
	22-29.999 ^b	112	3,7262	,70382			
	30-39.999 ^c	96	3,6354	,74155			
	40 ve üstü ^d	505	3,2818	,60857			
Dayanışma Hakları	0-21.999 ^a	270	3,8165	,42354	5,671	,001*	B-A, C, D
	22-29.999 ^b	112	4,0547	,60979			
	30-39.999 ^c	96	3,8633	,60646			
	40 ve üstü ^d	505	3,8979	,52697			

Not: * p < .05 Anlamlılık düzeyi, N=Katılımcı Sayısı, $\bar{X}$ =Ortalama, SS=Standart sapma, Fark=Grup içi fark

Tablo 4.12 incelendiğinde, kamuoyunun Sporda insan hakları tutum ölçeği aylık gelir düzeyi değişkenine göre istatistiksel analiz sonuçlarına dair bulgulara yer verilmiştir. Kişilik hakları alt boyutunda, (f=8,265; p:0,000*; p<0.05) olarak analiz edilmiştir. Sosyal haklar alt boyutunda, (f=21,928; p:0,000*; p<0.05) olarak analiz edilmiştir. Dayanışma hakları alt boyutunda (f=5,671; p:0,001*; p<0.05) olarak analiz edilmiştir. Bu sonuçlara göre istatistiksel olarak, kişilik hakları, sosyal haklar ve dayanışma hakları alt boyutlarının tamamında anlamlı farklılıklar olduğunu saptanmıştır. Sporda insan hakları tutum ölçeği aylık gelir düzeyi değişkeni grup içi değerlerine baktığımızda, kişilik hakları alt boyutunda 0-21,999 ve 22-29.999 TL aylık gelir düzeyi ile 40.000 üstü gelir düzeyine sahip bireyler arasında grup içi değerlerinde anlamlı farklılıklar olduğunu saptanmıştır. Sosyal haklar ve dayanışma hakları aylık gelir düzeylerinin grup içi değerlerinde anlamlı farklılıklar olduğu saptanmıştır.

Tablo 4.13. Sporda insan hakları tutum ölçeğinin spor branşı değişkenine ilişkin t- testi analiz sonuçları

	Spor Branşı	N	$\bar{X}$	SS	T	P
Kişilik Hakları	Bireysel	801	4,1128	,50255	,136	,892
	Takım	182	4,1071	,50455		
Sosyal Haklar	Bireysel	801	3,3999	,60805	1,412	,158
	Takım	182	3,3266	,72829		
Dayanışma Hakları	Bireysel	801	3,8863	,48042	-,472	,637
	Takım	182	3,9066	,68253		

Not: * p < .05 Anlamlılık düzeyi, N=Katılımcı Sayısı, $\bar{X}$ =Ortalama, SS=Standart sapma

Tablo 4.13 incelendiğinde, kamuoyunun Sporda insan hakları tutum ölçeği spor branşı değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermemektedir. Kişilik hakları alt boyutunda, ($t=,136$; $p:,892$; $p>0.05$) olarak analiz edilmiştir. Sosyal haklar alt boyutunda, ($t=1,412$; $p:,158$; $p>0.05$) olarak analiz edilmiştir. Dayanışma hakları alt boyutunda ($t=-472$; $p:,637$; $p<0.05$) olarak analiz edilmiştir. Bu sonuçlara göre sporda insan hakları tutum ölçeğinin tüm alt boyutlarında istatistiksel olarak anlamlı farklılık olmadığı saptanmıştır.

Tablo 4.14. Sporda insan hakları tutum ölçeğinin aktif spor yapma durumu değişkenine ilişkin t- testi analiz sonuçları

	Aktif Spor	N	$\bar{X}$	SS	T	P
Kişilik Hakları	Evet	342	4,2000	,47596	4,055	,000*
	Hayır	641	4,0646	,51050		
Sosyal Haklar	Evet	342	3,4974	,61801	4,054	,000*
	Hayır	641	3,3271	,63230		
Dayanışma Hakları	Evet	342	3,9755	,02948	3,765	,000*
	Hayır	641	3,8444	,50593		

Not: * $p < .05$ Anlamlılık düzeyi, N=Katılımcı Sayısı, $\bar{X}$ =Ortalama, SS=Standart sapma

Tablo 4.14 incelendiğinde, kamuoyunun Sporda insan hakları tutum ölçeği aktif spor yapma durumu değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermektedir. Kişilik hakları alt boyutunda, ($t=4,055136$; $p:0,000*$; $p<0.05$) olarak analiz edilmiştir. Sosyal haklar alt boyutunda, ($t=4,054$; $p:0,000*$; $p<0.05$) olarak analiz edilmiştir. Dayanışma hakları alt boyutunda ($t=3,765$; $p:0,000*$; $p<0.05$) olarak analiz edilmiştir. Bu sonuçlara göre sporda insan hakları tutum ölçeğinin tüm alt boyutlarında aktif spor yapma değişkeni ile istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğu saptanmıştır.

Tablo 4.15. Spora Yönelik Tutum Ölçeği ve Sporda İnsan Hakları Tutum Ölçeğinin Etkisine İlişkin Korelasyon Analizi Sonuçları

	N	Spora Yönelik Tutum Ölçeği	Sporda İnsan Hakları Tutum Ölçeği
Spora Yönelik Tutum Ölçeği	983	1	.486**
Sporda İnsan Hakları Tutum Ölçeği	983	.486**	1

** $p<.001$

Tablo 4.15 incelendiğinde, spora yönelik tutum ölçeği ile sporda insan hakları tutum ölçeği ($r=.486$, $p<0.05$) arasında orta düzeyde pozitif yönlü bir ilişki tespit edilmiştir. Bireylerin spora yönelik tutumları ile insan hakları tutumları arasında pozitif yönlü bir ilişki olduğunu saptanmıştır.

Tablo 4.16. Spora Yönelik Tutum Ölçeği ve Sporda İnsan Hakları Tutum Ölçeğinin Etkisine İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları

	N	β	t	p	F	adjR ²
Spora Yönelik Tutum Ölçeği	983	.41	17,431	,000**	303,824	.48
Sporda İnsan Hakları Tutum Ölçeği	983	.56	8,058	,000**		

**p<.001

Tablo 4.16 incelendiğinde spora yönelik tutum ve sporda insan hakları tutumu arasındaki ilişkide istatistiksel olarak anlamlı bir etki tespit edilmiştir, ($\beta_1=.41$; $p<.05$. $\beta_2=.56$; $p<.05$). Ayrıca tabloda belirtilen bir diğer Squared Multiple Correlations (adjR²) değeri incelendiğinde spora yönelik tutum, insan hakları tutumunu %48 açıklama gücü olduğu tespit edilmiştir.

5. TARTIŞMA ve SONUÇ

Araştırmanın amacı, kamuoyunun spor ve insan hakları tutumlarının etkileşiminin incelenmesidir. Spora yönelik tutum ölçeği için ölçek puanları en düşük 42, en yüksek 124, düzeyinde, Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayısı .88 olarak hesaplanmıştır. Sporda insan hakları tutum ölçeği için ise ölçek puanları en düşük 68, en yüksek 145, düzeyinde, Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayısı .84 olarak hesaplanmıştır. Bu durum iki ölçek içinde toplam puanlarının yüksek olduğu ve iç tutarlılık katsayılarının ölçeğin kullanılabilir olduğu yönündedir. Ölçek puanlarının yüksek olması, Bireylerin spora yönelik tutumları ile insan hakları tutumları arasında pozitif yönlü bir ilişki olduğunu, ilişkisel olarak istatistiki olarak anlamlı bir etki tespit edilmiştir. Kamuoyunun spora yönelik tutumlarında ve sporda insan hakları tutumlarının etkileşiminin yüksek düzeyde olduğu söylenebilir.

Araştırmaya katılan bireylerin %50,6'sı kadın, %49,4'ü erkek bireyden oluşmaktadır. Bireylerin cinsiyet değişkeninin spora yönelik tutum ölçeği alt boyutlarında, (Tablo 4.1) istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermektedir. Spora ilgi duyma, sporla yaşama, aktif spor yapma alt boyutlarında istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar göstermektedir. Bu bağlamda cinsiyet değişkeninin bireylerin spora yönelik tutumlarının etkileşimini farklılaştırdığı saptanmıştır. Literatürde bu konu ile ilgili yapılan çalışmalara baktığımızda, Bazı araştırmalar cinsiyetin spora yönelik tutum üzerinde anlamlı bir etkisi olduğunu ortaya koymuştur. Karademir ve arkadaşları (2021), öğretmenler üzerine yaptıkları çalışmada erkek bireylerin puanlarının daha yüksek olması nedeniyle cinsiyetin anlamlı bir farklılık yarattığını belirtmiştir. Benzer şekilde, Duman ve Öktem (2021) öğretmenler üzerinde gerçekleştirdiği araştırmada da 'sporla yaşama' alt boyutu hariç, spora yönelik tutum ölçeğinin diğer alt boyutlarında cinsiyete bağlı anlamlı farklılıklar gözlemlenmiştir. Cinsiyetin spora yönelik tutum üzerindeki etkisini inceleyen çalışmalarda farklı sonuçlara ulaşılmıştır. Tükel (2018) ve Kurt (2022), kadın bireylerin tutum puanlarının erkeklerden daha yüksek olduğunu belirtmişlerdir. Gökdağ ve arkadaşları (2019), Togo ve Öztürk (2017) de cinsiyet açısından anlamlı farklılıklar bulmuşlardır. Öte yandan, Türkmen ve arkadaşları (2016) ile Önal ve arkadaşları (2017) erkek bireylerin tutum puanlarının kadınlardan daha yüksek olduğunu tespit etmişlerdir. Özsarı ve Çetin (2022), cinsiyetin spora yönelik tutumu yalnızca aktif spor yapma boyutunda anlamlı şekilde etkilediğini, diğer alt boyutlarda ise anlamlı bir farklılığın olmadığı sonucuna ulaşmıştır. Bu çalışma ile bizim çalışmamız arasında bireylerin aktif spor yapma alt boyutuyla benzerlik gösterirken, spora ilgi duyma ve sporla yaşama alt boyutlarında benzerlik göstermediğini söyleyebiliriz. Bu bağlamda

farklı çalışmalara baktığımızda, cinsiyetin spora yönelik tutum üzerinde anlamlı bir etkisi olmadığı belirtilmiştir. Demir (2020) bu konuda görüş bildirmiş, Başkanuş (2020) erkeklerin daha yüksek puan aldığı halde bu farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığını ifade etmiştir. Temel (2019) de benzer şekilde, cinsiyetin tutum üzerinde anlamlı bir farklılık yaratmadığı sonucuna ulaşmıştır. Turhan ve arkadaşları (2021) ise spor yöneticiliği öğrencileriyle yaptıkları araştırmada cinsiyetin spora yönelik tutumda anlamlı bir etki göstermediğini ortaya koymuştur. Bu bulgular, cinsiyet faktörünün spora yönelik tutum üzerinde farklı örneklem ve bağlamlara göre değişkenlik gösterdiğini ortaya koymaktadır.

Sporda İnsan Hakları Tutum Ölçeği çerçevesinde cinsiyet değişkeninin etkisi incelenmiştir. Kişilik hakları ve dayanışma hakları alt boyutlarında, cinsiyet değişkenine bağlı olarak istatistiksel olarak anlamlı bir fark gözlemlenmemiştir. Ancak, sosyal haklar alt boyutunda cinsiyet değişkeninin anlamlı bir farklılık oluşturduğu sonucuna varılmıştır (Tablo 4.8). Bu bulgu, daha önce yapılan çalışmalara benzer şekilde, cinsiyetin bireylerin insan hakları ve spordaki tutumlarını etkileyebileceğini göstermektedir. Örneğin, Şeker (2011), yaptığı araştırmada kız öğrencilerin erkek öğrencilere kıyasla sporda şiddet ve istenmeyen davranışlara karşı daha düşük eğilim gösterdiklerini belirlemiştir. Benzer şekilde, Kadir ve arkadaşları (2012), kadın öğretmen adaylarının erkek öğretmen adaylarına göre insan hakları eğitimine daha olumlu tutumlar sergilediğini tespit etmiştir. Bu literatür bulguları, çalışmamızla örtüşmektedir. Çalışmamızda, sporda insan hakları tutumları üzerinde sosyal haklar boyutunun cinsiyet değişkenine göre farklılaştığını göstermektedir. Bu durum, cinsiyetin sosyal haklar konusunda tutumları etkileyebileceğini ve dolayısıyla bu alanda kadın ve erkeklerin farklı tutumlar sergileyebileceğini işaret etmektedir. Bu tür bulgular, sporda insan hakları ve toplumsal cinsiyet arasındaki ilişkiyi daha derinlemesine incelemeyi gerektiren önemli ipuçları sunmaktadır.

Belirtilen araştırmalar incelendiğinde, cinsiyet değişkenine ilişkin farklı örneklem gruplarında farklı sonuçlara ulaşıldığı görülmektedir. Aynı ölçek kullanılsa dahi, elde edilen bulguların çeşitlilik göstermesi, cinsiyetin spora yönelik tutum ve sporda insan hakları tutumu üzerindeki etkisinin çok boyutlu ve duruma bağlı bir değişken olduğunu ortaya koymaktadır.

Araştırmaya katılan bireylerin yaş aralıkları %41,7'si 18-29 yaş aralığında, %30,6'sı 30-39 yaş aralığında, %19,1'i 40-49 yaş aralığında, %8,5'i 50 ve üstü yaş aralığında bireylerden oluşmaktadır. Bireylerin spora yönelik tutum ölçeği yaş değişkenine göre istatistiksel analiz sonuçlarına baktığımızda (Tablo 4.2), kamuoyunun, spora ilgi duyma ve

sporla yaşama alt boyutunda, anlamlı farklılıklar olduğunu söyleyemeyiz. Ama yaş değişkeninin, aktif spor yapma alt boyutunda istatistiksel olarak farklılaştığını söyleyebiliriz. Spora yönelik tutum ölçeği yaş değişkeni grup içi değerlerine baktığımızda aktif spor yapma alt boyutunda 18-29 ve 30-39 yaş aralığında olan bireyler ile 40-49 yaş aralığında olan bireyler arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar olduğunu söyleyebiliriz. Bu bağlamda bireylerin spora yönelik tutumlarının aktif spor yapma durumunda yaş değişkeninin belirleyici bir faktör olduğunu söyleyebiliriz. Kamuoyunda 18-29 ve 30-39 yaş aralığında olan bireylerin, 40-49 yaş aralığında olan bireylere göre aktif spor yapma tutumlarının etkileşiminin farklılaştığını söyleyebiliriz. Literatürde bu konu ile yapılan çalışmalara baktığımızda, Polat (2020), Fırat Üniversitesi'ndeki kadın akademisyenlerle yaptığı çalışmada yaş arttıkça spora yönelik tutum alt boyutlarındaki puanların azaldığını ve anlamlı farklılıklar bulunduğunu belirtmiştir. Benzer şekilde, Öktem (2021) de öğretmenlerle gerçekleştirdiği araştırmada, tüm alt boyutlarda yaş değişkenine bağlı negatif yönlü anlamlı farklılıklar tespit etmiştir. Literatürde, yaş değişkeninin spora yönelik tutum üzerindeki etkisini inceleyen çeşitli araştırmalarda anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Temel (2019), Diker (2021), Özşarı ve Çetin (2022), Varol ve ark (2017) ile Demir (2020), yaptıkları çalışmalarda yaş faktörünün spora yönelik tutum üzerinde istatistiksel olarak anlamlı bir etki yaratmadığını belirtmişlerdir. Bu çalışmalar ile bizim çalışmamız spora ilgi duyma ve sporla yaşama alt boyutunda benzerlikler göstermektedir. Aktif spor yapma boyutu hariç yaş değişkeninin spora yönelik tutum üzerinde anlamlı bir etkisi olmadığı sonucuna ulaşılmış olsa da, Kurt (2022), fitness yapan bireylerle gerçekleştirdiği çalışmada yaş değişkeninin spora yönelik tutumun tüm alt boyutlarında anlamlı farklılık yarattığını belirlemiştir. Araştırma sonucunda, yaş arttıkça spora yönelik tutum puanlarında düşüş olduğu tespit edilmiştir. Duman ve Öktem (2021) bu bulgulara karşıt olarak yaş değişkenine bağlı anlamlı farklılıklar tespit etmiştir. Bu bilgiler bizim çalışmamızın sonucuyla kısmen benzerlik göstermektedir.

Sporda insan hakları tutum ölçeği yaş değişkeni (Tablo 4.9) istatistiksel analiz sonuçlarına dair bulgulara göre, kişilik hakları alt boyutunda anlamlı farklılıklar olduğunu söyleyemeyiz. Fakat yaş değişkeninin, sosyal haklar ve dayanışma hakları alt boyutunda istatistiksel olarak farklılaştığını söyleyebiliriz. Sporda insan hakları tutum ölçeği yaş değişkeni grup içi değerlerine baktığımızda sosyal haklar alt boyutunda 18-29, 30-39, 40-49 ve 50 yaş üstü yaş aralıklarında olan bireylerin grup içi değerlerinde farklılaştığını,

dayanışma hakları alt boyutunda 30-39 ve 40-49 yaş aralığında olan bireyler arasında grup içi istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar olduğunu söyleyebiliriz.

Araştırmaya katılan bireylerin meslek gruplarının dağılımlarına baktığımızda %39,0'ı Kamu Görevlisi, %19,0'ı Sağlık Personeli, %15,9'u Öğrenci, %8,7'si Özel Sektör, %6,7'si Akademik Personel, %10,7'si Diğer olarak yanıtlamışlardır. Kamuoyunun spora yönelik tutum ölçeği meslek değişkeni (Tablo 4.3) istatistiksel analiz sonuçlarına dair bulgulara göre, spora ilgi duyma alt boyutunda, sporla yaşama alt boyutunda ve aktif spor yapma alt boyutlarının tamamında anlamlı farklılıklar olduğunu söyleyebiliriz. Spora yönelik tutum ölçeği meslek değişkeni grup içi değerlerine baktığımızda tüm alt boyutlarda istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar olduğunu söyleyebiliriz. Literatürdeki farklı çalışmalara baktığımızda, Kurt (2022), fitness yapan bireylerle gerçekleştirdiği çalışmada katılımcılarının mesleklerine göre spora yönelik tutum düzeyi ve alt boyutlarında anlamlı farklılık tespit edilmemiştir. Bu çalışma ile bizim çalışmamız farklılık göstermektedir.

Sporda insan hakları tutum ölçeği meslek değişkeni (Tablo 4.10) istatistiksel analiz sonuçlarına dair bulgulara göre kişilik hakları, sosyal haklar ve dayanışma hakları alt boyutlarının tamamında anlamlı farklılıklar olduğunu söyleyebiliriz. Sporda insan hakları tutum ölçeği meslek değişkeni grup içi değerlerine baktığımızda, kişilik hakları ve sosyal haklar alt boyutlarında Kamu Görevlisi, Sağlık Personeli, Öğrenci, Özel Sektör ve Diğer meslek gruplarının grup içi değerlerinde farklılıklar olduğunu söyleyebiliriz. Dayanışma hakları alt boyutu için, Kamu Görevlisi, Sağlık Personeli, Öğrenci ve Özel Sektör meslek gruplarının grup içi değerlerinde farklılıklar olduğunu söyleyebiliriz. Bu bağlamda farklı meslek gruplarında spora yönelik tutumlarda ve sporda insan hakları tutumlarında gözlenen farklılıkların büyük ölçüde çalışılan örneklem gruplarının özelliklerinden ve bir spor branşına sahip olmalarından kaynaklandığı söylenebilir.

Araştırmaya katılan bireylerin eğitim düzeyi, %2,5 İlkokul, %9,7 Lise, %64,5 Lisans, %23,3 Lisans Üstü olarak bildirmişlerdir. Spora yönelik tutum ölçeği eğitim değişkeni (Tablo 4.4), istatistiksel analiz sonuçlarına dair bulgulara göre, spora ilgi duyma, sporla yaşama ve aktif spor yapma alt boyutlarının tamamında anlamlı farklılıklar olduğunu söyleyebiliriz. Spora yönelik tutum ölçeği eğitim değişkeni grup içi değerlerine baktığımızda, ilkokul düzeyi ile diğer eğitim düzeyleri arasında grup içi farklılıkların görülmediği, ama lise, lisans ve lisans üstü eğitim düzeylerinde tüm alt boyutlarda istatistiksel olarak grup içi anlamlı farklılıklar olduğunu söyleyebiliriz. Literatürdeki farklı çalışmalara baktığımızda, Karcı (2021) ve Temel (2019) araştırmalarında bu sonucu

destekler nitelikte sonuçlara ulaşmıştır. Temel (2019), eğitim seviyesinin spora yönelik tutumu anlamlı şekilde etkilediğini ve lisans ile lisansüstü bireylerin daha yüksek tutum puanlarına sahip olduğunu belirtmiştir. Araştırma sonuçlarına göre, eğitim seviyesi arttıkça bireylerin spora yönelik tutumlarının da olumlu yönde etkileştiği görülmektedir. Bu durum, kamuoyunda eğitim düzeyinin spora bakış açısını etkilediğini ve eğitimin spora ilgi duyma, sporla yaşama ve aktif spor yapma yönelimini etkilediğini göstermektedir.

Sporda insan hakları tutum ölçeği eğitim değişkeni (Tablo 4.11) istatistiksel analiz sonuçlarına dair bulgulara göre istatistiksel olarak, kişilik hakları ve dayanışma hakları alt boyutlarında anlamlı farklılıklar olduğunu söyleyemeyiz. Sosyal haklar alt boyutunda istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğu söylenebilir. Sporda insan hakları tutum ölçeği eğitim değişkeni grup içi değerlerine baktığımızda, kişilik hakları ve dayanışma hakları alt boyutlarında grup içi değerlerde herhangi bir anlamlı farklılık görülmemektedir. Sosyal haklar alt boyutunda ise lise, lisans ve lisans üstü eğitim düzeylerinde istatistiksel olarak grup içi anlamlı farklılıklar olduğunu söyleyebiliriz. Bu bağlamda, kamuoyunun sporda insan hakları tutumlarını sosyal haklar boyutunda eğitim düzeyi ile etkileşim içerisinde olduğu söyleyebilir. Turan ve arkadaşları (2018), profesyonel futbolcularla yaptıkları çalışmada, SİHTÖ'nün sosyal haklar alt boyutunda lise ve lisans mezunları arasında lise mezunları lehine anlamlı bir farklılık bulmuşlardır. Doğan ve Çalı (2023) ise beden eğitimi ve spor öğretmenleriyle yaptıkları çalışmada, eğitim düzeyine göre SİHTÖ puanlarında anlamlı farklılık tespit etmiş; doktora mezunu öğretmenlerin puanlarının diğer gruplara göre daha yüksek olduğunu belirtmişlerdir. Bu farklılıkların, katılımcı grupların mesleki özelliklerinden kaynaklanabileceği düşünülmektedir. Kamuoyunda eğitim düzeyi yükseldikçe sosyal haklar düzeyinde sporda insan hakları tutumlarını etkilediğini söyleyebiliriz.

Araştırmaya katılan bireylerin aylık gelir düzeyleri, %27,5'i 0-21.999 TL, %11,4'ü 22-29.999 TL, %9,8'i 30-39.999 TL, %51,4'ü 40 ve üstü olarak bir gelir düzeyine sahip olduklarına dair bilgiler vermişlerdir. Kamuoyunun spora yönelik tutum ölçeği aylık gelir düzeyi değişkeni (Tablo 4.5) istatistiksel analiz sonuçlarına dair bulgulara göre spora ilgi duyma, sporla yaşama ve aktif spor yapma alt boyutlarının tamamında anlamlı farklılıklar olduğunu söyleyebiliriz. Spora yönelik tutum ölçeği aylık gelir düzeyi değişkeni grup içi değerlerine baktığımızda, aylık gelir düzeylerinin tüm alt boyutlarda istatistiksel olarak grup içi anlamlı farklılıklar olduğunu söyleyebiliriz. Literatürdeki farklı çalışmalara baktığımızda, gelir düzeyinin spora yönelik tutuma etkisi konusunda çalışmalar farklı

sonuçlar ortaya koymuştur. Polat (2020), sporla yaşama ve spora ilgi duyma alt boyutlarında gelir düzeyine bağlı anlamlı farklılıklar tespit ederken, aktif spor yapma alt boyutunda fark bulmamıştır. Sivrikaya ve Kılıç (2017), ekonomik durumu iyi olan öğrencilerin spor dersine yönelik tutumlarının daha yüksek olduğunu belirlemiştir. Buna karşılık, Atalay ve arkadaşları (2015), Togo ve ztrk (2020) ile Yıldız ve arkadaşları (2017), gelir düzeyine göre spora yönelik tutum alt boyutlarında anlamlı bir farklılık bulamamışlardır.

Sporda insan hakları tutum lği aylık gelir düzeyi değişkeni (Tablo 4.12) istatistiksel analiz sonuçlarına dair bulgulara göre kişilik hakları, sosyal haklar ve dayanışma hakları alt boyutlarının tamamında anlamlı farklılıklar olduğunu söyleyebiliriz. Sporda insan hakları tutum lği aylık gelir düzeyi değişkeni grup içi değerlerine baktığımızda, kişilik hakları alt boyutunda 0-21,999 ve 22-29.999 TL aylık gelir düzeyi ile 40.000 üstü gelir düzeyine sahip bireyler arasında grup içi değerlerinde anlamlı farklılıklar olduğunu söyleyebiliriz. Sosyal haklar ve dayanışma hakları aylık gelir düzeylerinin grup içi değerlerinde anlamlı farklılıklar olduğunu söyleyebiliriz. Bu çalışmada gelir düzeyinin kamuoyunda spora yönelik tutum lğinin spora ilgi duyma, sporla yaşama ve aktif spor yapma alt boyutlarına yönelik etkileşimini farklılaştığını söyleyebiliriz. Sporda insan hakları tutum lği kişilik hakları, sosyal haklar ve dayanışma hakları alt boyutlarının tamamında farklılıklar olduğunu söyleyebiliriz. Bu bağlamda, düşük maddi gelirin spora katılım üzerinde doğrudan bir engel oluşturmadığı; spora yönelik tutumlarda ve sporda insan hakları tutumlarında gözlenen farklılıkların ise büyük ölçüde çalışılan örneklem gruplarının özelliklerinden kaynaklandığı söylenebilir.

Araştırmaya katılan bireyler spor branşı için, %81,5'i Bireysel, %18,5'i Takım sporu ile ilgilendiklerini bildirmişlerdir. Kamuoyunun spora yönelik tutum lği spor branşı değişkeni (Tablo 4.6) istatistiksel bulgulara göre spora ilgi duyma, sporla yaşama ve aktif spor yapma alt boyutlarında istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Bu bağlamda spor branşı değişkeninin kamuoyunda spora yönelik tutumlarını farklılaştığı söylenebilir. Literatür incelendiğinde farklı çalışmalar olduğu, Haskoloğlu (2023) ve Singh ve Devi (2013), spora yönelik tutumun spor türüne göre anlamlı farklılık gösterdiğini belirlemişlerdir. Bu bulgular, spor branşlarının bireylerin spora yönelik tutumları üzerinde etkili olabileceğini ortaya koymakta ve mevcut çalışmanın sonuçlarıyla da kısmen örtüşmektedir. Bir spor branşına sahip olma olgusu, spora ilgi duyma, spor yapma ve aktif spor yapma alt boyutlarında kamuoyunun etkileşimini destekler nitelikte olduğunu söyleyebiliriz.

Sporda insan hakları tutum ölçeği spor branşı değişkeni (Tablo 4.13) istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermemektedir. Sporda insan haklara tutum ölçeğinin tüm alt boyutlarında istatistiksel olarak anlamlı farklılık olmadığı söylenebilir. Literatür incelendiğinde, Soyer, (2024) çalışmasında kişilik hakları alt boyutuna bireysel ve takım sporları değişkeni açısından bakıldığında bireysel spor yapan sporcular lehine anlamlı fark bulmuştur. Bu çalışma ile bizim çalışmamız arasında farklılıklar söz konusudur.

Araştırmaya katılan bireylerin aktif spor yapma durumları %34,8'i Evet aktif olarak spor yapıyorum, %65,2'si Hayır aktif olarak spor yapmıyorum olarak bildirmişlerdir. Kamuoyunun spora yönelik tutum ölçeği aktif spor yapma durumu değişkeni (Tablo 4.7), istatistiksel bulgulara göre, spora ilgi duyma, sporla yaşama ve aktif spor yapma alt boyutlarının tamamında istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Literatürdeki çalışmalar incelendiğinde, Karcı (2021), Gökdağ (2018), Temel (2019), Diker (2021) bu sonucu destekler nitelikte sonuçlara ulaşmışlardır. Koçak (2014) ve Yıldız ve arkadaşları (2017), öğrencilerin spor yapma durumlarına göre spora yönelik tutumlarında anlamlı farklar bulmuşlardır. Türkmen ve arkadaşları (2016) ile Yavuz ve Yücel (2018) ise düzenli spor yapan bireylerin tutum puanlarının daha yüksek olduğunu tespit etmiştir. Diker (2021) araştırmasında spor yapma durumunun spora yönelik tutum üzerinde spor yapanlar ve yapmayan bireyler arasında anlamlı farklılıklar olduğunu tespit etmiştir. Temel (2019) araştırmasında spor yapma durumuna göre aktif spor yapan bireylerin diğerlerine göre spora yönelik tutum seviyelerinin daha yüksek olduğunu belirtmiştir. Bu çalışmalar ile bizim çalışmamız arasında benzerlikler aktif olarak spor yapan bireyler için söz konusudur. Araştırmamızda aktif spor yapma durumu spora yönelik tutum ölçeğinin kamuoyunda etkileşimini farklılaştırdığını söyleyebiliriz. Bu bulgular, bireylerin aktif olarak spor yapmasının, sporla geçirdikleri zamanın artmasından dolayı spora yönelik tutumu olumlu yönde etkilediğini göstermektedir.

Sporda insan hakları tutum ölçeği aktif spor yapma durumu değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermektedir (Tablo 4.14). Sporda insan hakları tutum ölçeğinin tüm alt boyutlarında aktif spor yapma değişkeni ile istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğu söylenebilir.

Spora yönelik tutum ölçeği ile sporda insan hakları tutum ölçeği (Tablo 4.15) arasında orta düzeyde pozitif yönlü bir ilişki tespit edilmiştir. Bireylerin spora yönelik tutumları ile insan hakları tutumları arasında pozitif yönlü bir ilişki olduğunu söyleyebiliriz.

Spora yönelik tutum ve sporda insan hakları tutumu arasındaki ilişkide istatistiksel olarak anlamlı bir etki tespit edilmiştir (Tablo 4.16). Ayrıca tabloda belirtilen bir diğer spora yönelik tutum, insan hakları tutumunu %48 açıklama gücü olduğu tespit edilmiştir.

Sonuç olarak;

SYTÖ ve SİHTÖ puanlarının yüksek olması, kamuoyunun spora yönelik tutumlarında ve sporda insan hakları tutumlarının etkileşiminin yüksek düzeyde olduğu söylenebilir.

Cinsiyetin spora yönelik tutum ve sporda insan hakları tutumu üzerindeki etkisinin çok boyutlu ve duruma bağlı bir değişken olduğu söylenebilir.

Kamuoyunda 18-29 ve 30-39 yaş aralığında olan bireylerin, 40-49 yaş aralığında olan bireylere göre aktif spor yapma tutumlarının etkileşiminin farklılaştığını söyleyebiliriz. Sporda insan hakları tutum ölçeği yaş değişkeni grup içi değerlerine baktığımızda sosyal haklar alt boyutunda 18-29, 30-39, 40-49 ve 50 yaş üstü yaş aralıklarında olan bireylerin grup içi değerlerinde farklılaştığını, dayanışma hakları alt boyutunda 30-39 ve 40-49 yaş aralığında olan bireyler arasında grup içi istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar olduğunu söyleyebiliriz.

Kamuoyunun meslek gruplarında spora yönelik tutumları ve sporda insan hakları tutumlarında gözlenen farklılıkların büyük ölçüde çalışılan örneklem gruplarının özelliklerinden ve bir spor branşına sahip olmalarından kaynaklandığı söylenebilir.

Eğitim seviyesi arttıkça bireylerin spora yönelik tutumlarının da olumlu yönde etkileştiği görülmektedir. Bu durum, kamuoyunda eğitim düzeyinin spora bakış açısını etkilediğini ve eğitimin spora ilgi duyma, sporla yaşama ve aktif spor yapma yönelimini etkilediğini göstermektedir. Kamuoyunda eğitim düzeyi yükseldikçe sosyal haklar düzeyinde sporda insan hakları tutumlarını etkilediğini söyleyebiliriz.

Gelir düzeyinin kamuoyunda spora yönelik tutum ölçeğinin spora ilgi duyma, sporla yaşama ve aktif spor yapma alt boyutlarına yönelik etkileşimini farklılaştığını söyleyebiliriz. Sporda insan hakları tutum ölçeği kişilik hakları, sosyal haklar ve dayanışma hakları alt boyutlarının tamamında farklılıklar olduğunu söyleyebiliriz. Bu bağlamda, düşük maddi gelirin spora katılım üzerinde doğrudan bir engel oluşturmadığı; spora yönelik tutumlarda ve sporda insan hakları tutumlarında gözlenen farklılıkların ise büyük ölçüde çalışılan örneklem gruplarının özelliklerinden kaynaklandığı söylenebilir.

Bir spor branşına sahip olma olgusu, spora ilgi duyma, spor yapma ve aktif spor yapma alt boyutlarında kamuoyunun etkileşimini destekler nitelikte olduğunu söyleyebiliriz.

Araştırmamızda aktif spor yapma durumu spora yönelik tutum ölçeğinin kamuoyunda etkileşimini farklılaştırdığını söyleyebiliriz.

Çalışma sonucunda kamuoyunun spora yönelik tutumları ve insan hakları tutum ölçek puanlarının yüksek düzeyde olduğu belirlenmiştir. Cinsiyete göre spora yönelik tutum düzeylerinin erkek bireylerde daha yüksek olduğu, insan hakları tutumlarında ise sosyal haklar düzeyinde kadın bireylerin daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Spora yönelik tutumun aktif spor yapma düzeyinde 18-29 yaş grubunun diğer yaş gruplarına göre yüksek olduğu, sosyal haklar ve dayanışma hakları düzeyinde 30-39 yaş grubunun diğer gruplara göre tutumlarının etkileşimi daha yüksektir. Meslek değişkeni için spora ilgi duyma, sporla yaşama, aktif spor yapma, kişilik hakları, sosyal haklar ve dayanışma hakları düzeyinde anlamlı farklılıklar olduğu, grup içi değerlendirmelerde akademik personel hariç tüm gruplarda anlamlı farklılıkların olduğu belirlenmiştir. Kamuoyunun eğitim değişkeni ile spora yönelik tutumlarının tüm alt boyutlarda farklılaştığı, aktif spor yapma düzeyinin ortalamalarının yüksek düzeyde olduğu belirlenmiştir. Sporda insan hakları tutumunun sosyal haklar boyutunda lisans düzeyinde ortalamanın yüksek olduğu belirlenmiştir. Aylık gelir düzeyinde kamuoyunun spor ve insan hakları tutumlarının alt boyutlarının tümünde anlamlı farklılıkların olduğu belirlenmiştir. Spor branşı değişkeninde kamuoyunun spora yönelik tutumlarında farklılaştığı takım sporu yapan bireylerin ortalamalarının bireysel spor yapan bireylere göre yüksek olduğu, insan hakları tutumlarında herhangi bir farklılığın olmadığı belirlenmiştir. Araştırmaya katılan bireylerin aktif spor yapma durumunda spora ilgi duyma, sporla yaşama, aktif spor yapma, kişilik hakları, sosyal haklar ve dayanışma hakları düzeylerinde farklılıklar olduğu, bu durumun (evet) aktif spor yaptığını belirten bireyler lehine yüksek olduğu ve aktif spor yapma değişkenin spor ve sporda insan hakları tutumlarını etkilediği belirlenmiştir. Ölçek puanlarının yüksek olması, bireylerin spora yönelik tutumları ile insan hakları tutumları arasında pozitif yönlü bir ilişki olduğunu, ilişkisel olarak istatistiki olarak anlamlı bir etki tespit edilmiştir

Öneriler;

- Kamuoyunun spora yönelik tutumları ve sporda insan hakları tutumlarının etkileşiminin daha iyi anlaşılabilmesi ve değerlendirilebilmesi için daha kapsamlı araştırmalara ihtiyaç duyulmaktadır.
- Bu araştırma sınırlı örneklem grubuyla yürütülmüştür, araştırma evreni ve örneklemini genişletilerek farklı bölgelerde yapılması önerilir.

- Arařtırmada kullanılan deęiřkenler üzerinde (aile gelir dűzeyi, milli sporcu olma durumu, medeni durum, lisanslı sporcu olma durumu, spordan gelir elde etme, vs. gibi) eřitlendirilerek deęerlendirmeler yapılabilir.

6. KAYNAKLAR

- Açıkada, C.**, 2010. Türkiye’de spor bilimlerinin gelişimi. Hacettepe Üniversitesi Yayınları, Ankara, 312s.
- Akılhoğlu, Tekin**, 2010. İnsan hakları kavramı: kaynaklar ve koruma sistemleri (2. baskı). Ankara: İmaj Yayınevi, 1028 s.
- Aracı, H.** 2001. *Okullarda beden eğitimi*. Nobel Yayın Dağıtım.
- Atalay, A., Akbulut, A.K., Yücel, A.S., Göral, K., Korkmaz, M.**, 2015. Analysis of the attitudes of student-athletes playing in the universities volleyball 2nd league in Turkey towards sports. *Journal of Applied Environmental and Biological Sciences*, 5(4):1-6.
- Atalay, A., Korkmaz, M., Yücel, A. S.** 2014. *Türkiye’de yerel yönetimler ve spor hizmetleri*. Nobel Bilimsel Eserler.
- Atlı, M.** 1986. *Beden eğitimi ve spor teksiri* [Çoğaltılmış ders notu]. Van.
- Ayanoğlu, T.** 2019. Türk hukukunda spor hakkının kapsam ve sınırları. *Annales de la Faculté de Droit d’Istanbul*, 68, 1–14.
- Bayar, P.** 2010. Türkiye’de kullanılan egzersiz ve spor psikolojisi testleri. Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.
- Bayhan, V.** 2002. Demokrasi ve sivil toplum örgütlerinin engelleri: Patronaj ve nepotizm. *Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 25(1).
- Benedek, W.** 2006. *İnsan haklarını anlamak: İnsan hakları eğitimi el kitabı* (3. baskı). Avrupa İnsan Hakları ve Demokrasi İçin Eğitim Merkezi.
- Bozkurt, M. N.** 2010. Spor hukuku uyuşmazlıklarının çözümünde Milletlerarası Spor Tahkim Mahkemesi. *Ankara Barosu Dergisi*, 68(2), 160–195.
- Canşen, E.** 2015. Türkiye Cumhuriyeti’nin spor politikaları. *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 17(1), 33–38.
- Coşkun, V.** 2006. *İnsan hakları: Liberal açıdan bir tahlil*. Liberte Yayınları.
- Çağlayan, R.** 2007. *Spor hukuku: Spor hukuku temel metinleri*. Asil Yayın Dağıtım.
- Çeçen, A.** 1984. Demokrasi ve insan hakları. *TODAİE - İnsan Hakları Yıllığı*, 5–6, 67–97.
- Dalacoura, K.** 1998. *Islam, liberalism and human rights*. I. B. Tauris & Company, Limited.
- Demir K.** 2020. Bireylerin spora yönelik tutumları ile mutluluk düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi: Aydın Adnan Menderes Üniversitesi akademik personeli

üzerine bir uygulama. *Yüksek Lisans Tezi* Adnan Menderes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Aydın.

Demir, H. 2006. *Türk spor teşkilatı: Tarihsel gelişim, kapsam ve bir araştırma*. Çizgi Kitapevi.

Dever, A. 2015. *Spor sosyolojisi* (2. baskı). Siyasal Kitabevi.

Diker S. 2021. Üniversite öğrencilerinin spora yönelik tutumları ve kadınların spor etkinliklerine katılımlarına dair görüşlerinin incelenmesi (Balıkesir Üniversitesi örneği). *Yüksek Lisans Tezi*. Balıkesir Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Balıkesir.

Donnelly, J. 1995. *Teoride ve uygulamada evrensel insan hakları* (Erdoğan M. ve Korkut, L. Çev.). Yetkin Yayıncılık.

Döner, A. 2003. *İnsan haklarının uluslararası alanda korunması ve Avrupa sistemi*. Seçkin Yayıncılık.

Duman A. Ötkem T. 2021. Öğretmenlerin spora yönelik tutumlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi (Bayburt ili örneği), Bayburt Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi. *Spor Bilimlerinde Araştırma ve Değerlendirme – III*:113-125.

Ekin, V. 2014. *Türkiye'de spor ve medya*. Köprü Kitapları.

Erdemli, A. 1990. Hümanizma olarak spor. *Spor Bilimleri I. Ulusal Sempozyum Bildirileri* (s. 12). Hacettepe Üniversitesi.

Erdemli, A. 1991. Sporun felsefi temelleri. *Hacettepe Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi*, 2(4).

Erdoğan, M. 2004. *Anayasa hukukuna giriş*. Liberte Yayınları.

European Council. 2025. *European Sport Charter*.
<https://www.coe.int/en/web/sport/european-sports-charter>

Filiz, K. 2002. Sporun tanımlanması ve kapsamının belirlenmesi üzerine bir çalışma. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22(2).

Fişek, K. 2003. *Devlet politikası ve toplumsal yapıyla ilişkileri açısından spor yönetimi: Dünyada ve Türkiye'de*. YGS Yayınları.

George, H. 1979. Sport and the social science. *Annals of the American Academy of Political and Social Science*, 445, 9.

Gök, Y., Sunay, H. 2010. Türkiye ve Fransa'da uygulanan spor yönetiminin kamu yönetimi açısından karşılaştırılması. *Spor metre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 8(1), 7–16.

- Gökdağ M.** 2018. Okul yöneticilerinin spora yönelik tutumları ve kadınların spor etkinliklerine katılımlarına dair görüşlerinin araştırılması (Bartın İli Örneği). *Yüksek Lisans Tezi*, Bartın Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Bartın.
- Gökdağ, M., Türkmen, M., Akyüz, H.** 2019. Okul yöneticilerinin spora yönelik tutumlarının belirlenmesi (Bartın Örneği). *Uluslararası Güncel Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 5(2), 200-219.
- Göze, A.** 2005. *Liberal, Marksist, Faşist, Nasyonal Sosyalist ve Sosyal Devlet*. Beta Yayınları.
- Güven, Ö.** 1992. Sosyal bilimlerde değerlendirme ölçütleri. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8(1), 40.
- Haskoloğlu, A.** 2023. Lise öğrencilerinin spora yönelik tutumları ile okul yaşam kalitesi düzeyleri arasındaki ilişkilerin incelenmesi. *Yüksek lisans tezi*. Ardahan Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü.
- Kaboğlu, İ.** (2002). *Özgürlükler hukuku* (6. baskı). İmge Kitabevi.
- Kalabalık, H.** 2013. *İnsan hakları hukuku* (3. baskı). Seçkin Yayıncılık.
- Kandaz, N.** 2005. Spor tarihi. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*.
- Kapani, M.** 1993. *Kamu hürriyetleri* (7. baskı). Yetkin Yayıncılık.
- Kaplan, Y., Akkaya, C.** (2014). Spor kültürü ve Türkiye'de spor. *International Journal of Science Culture and Sport (IntJSCS)*, 1(2), 144–119.
- Karademir T., Aksoy C., Pakyardım C.** 2021. Spora yönelik tutumun farklı branşlardaki öğretmenlere göre değerlendirilmesi: kahramanmaraş ili örneği. kahramanmaraş sütçü imam üniversitesi. 1. *Uluslararası Spor ve Sosyal Bilimlere Multidisipliner Yaklaşım Kongresi*, Güven Plus Grup A.Ş. Yayınları: 23/2021 E-ISBN: 978-625 7367-32-5, Syf: 84-89.
- Karaküçük, S.** 2016. *Ekorekreasyon: Rekreasyon ve çevre*. Gazi Kitabevi.
- Karaküçük, S., Kılıç, M., Kılıç, M. N., Özbayraktar, F., Yücel, E., Kıvanç, C.** 2016. *Türk spor tarihi*. Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Karasar, N.**, 2012. Bilimsel araştırma yöntemi. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Karcı, E. Y.** 2021. Aile içi iletişim ve aidiyet duygusu ile spora yönelik tutum ilişkisinin incelenmesi. *Yüksek Lisans Tezi*, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Muğla.
- Kidd, B., Donnelly, P.** 2000. Human rights in sports. *International Review for the Sociology of Sport*, 35(2), 131–148.

- Koca, C.** 2016. Cinsiyetlendirilmiş bir sosyal alan olarak spor. In C. Koca (Ed.), *Sporun toplumsal cinsiyet halleri* (ss. xx-xx). Spor Yayınevi.
- Koçak, F.** 2014. Üniversite Öğrencilerinin Spora Yönelik Tutumları: Bir Ölçek Geliştirme Çalışması. *Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 12 (1), 59-69.
- Kurt, M.A.** 2022. Fitness sporu yapan bireylerde tükenmişlik düzeyi ile spora yönelik tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi, *Yüksek Lisans Tezi*. Erciyes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Kayseri.
- Kurt, T., Kılıç, M., Kılıç, M. N., Özbayraktar, F., Yücel, E., Kıvanç, C.** 2016. *Türk spor tarihi*. Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Küçükgüngör, E.** 2004. Spor hukuku uyuşmazlıklarında milletlerarası tahkim. *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 53(2), 1-32.
- Lenk, H.** 1983. *Eigenleistung*. Edition Interfrom.
- Marshall, T. H., Bottomore, T.** 2006. *Yurttaşlık ve toplumsal sınıflar*. İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Morpa Yayınları.** 1996. *Morpa ansiklopedisi* (Cilt 4). Kültür Yayınları.
- Öğüt, E. E.** 2014. Türkiye’de spor yönetiminin neoliberal dönüşümü. *Amme İdaresi Dergisi*, 47(4), 31-58.
- Öktem, T.** 2021. Öğretmenlerin spor yönelik tutumlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi (Bayburt İli örneği). E. Durukan ve O. Kızar (Ed.), *Spor Bilimlerinde Araştırmalar ve Değerlendirmeler III* (s.114-128) içinde. Ankara: Gece Kitaplığı
- Önal, L., Yılmaz, H. H., Kaldırımcı, M., Ağduman, F.** 2017. Atatürk üniversitesi öğrencilerinin spora karşı tutumları ile yaşam kaliteleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Muş Alparslan Üniversitesi Uluslararası Spor Bilimleri Dergisi*, 1(1), 26-34.
- Özbaydar, S.** 1983. *İnsan davranışının sınırları ve spor psikolojisi*. Altın Kitaplar Yayınevi.
- Özen, G.** 2012. Türk spor yönetimindeki mevcut sorunlara ilişkin akademisyenlerin görüşlerinin değerlendirilmesi. *Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 10(4), 107-116.
- Özsarı A., Çetin M. Ç.,** 2022. Spora Yönelik Tutum ve Mutluluk İlişkisi (Sağlık Sektöründe Bir Araştırma). *Spormetre The Journal of Physical Education and Sport Sciences*, 20(1), 2022, 36-47.
- Özsoy, S.** 2008. Spor hukukunda tahkim. *Spor Yönetimi ve Bilgi Teknolojileri Dergisi*, 3(1), 15-29.
- Özsoy, S.** 2011. Spor gazetelerinin başlıklarında militarist ve şiddet içerikli metaforlar. *Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi*, 1, 88-114.

- Polat, Y.** 2020. Fırat üniversitesindeki kadın akademisyenlerin spora yönelik tutumlarının araştırılması, *Yüksek Lisans Tezi*. Fırat Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Elazığ.
- Sadık, R.** 2014. Sporcuların sporda insan haklarına ilişkin tutumlarının incelenmesi *Doktora Tezi*. Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Spor Yöneticiliği ABD, Bolu.
- Sevil, T.** 2012. Boş zaman ve rekreasyon: Kavram ve özellikler. In S. Kocaekşi (Ed.), *Boş zaman ve rekreasyon yönetimi içinde* (ss. 2–26).
- Simmel, G.** 1968. *Soziologische Untersuchungen über die Formen der Vergesellschaftung*. Duncker & Humblot Verlag.
- Singh, R., Devi, K.** 2013. Attitude of higher secondary level student towards games and sports. *International Journal of Physical Education*, 2(4), 80-85.
- Sivrikaya, Ö., Kılçık, M.** 2017. İlköğretim okulları 2. kademe öğrencilerinin beden eğitimi ve spor dersine ilişkin tutumlarının belirlenmesi (Düzce örneği). *CBÜ Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 12(1), 1-15.
- Stornes, T., Bru, E.** 2002. Sportspersonship and perceptions of leadership: An investigation of adolescent handball players' perceptions of sportspersonship and associations with perceived leadership. *European Journal of Sport Science*, 2(6), 1–15. <https://doi.org/10.1080/17461391.2002.10142577>
- Sunay, H.** 2003. Türk spor politikasına analitik bir bakış. *Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 1(1), 39–42.
- Şentürk, H. E.** 2015. Spora Yönelik Tutum Ölçeği: Geliştirilmesi, geçerliliği ve güvenilirliği. *CBÜ Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 7(2), 8-18.
- Tabachnick, B. G., Fidell, L. S.** (2013). *Using multivariate statistics* (6th ed.), Boston: Allyn and Bacon.
- Tanör, B.** 1978. *Anayasa hukukunda sosyal haklar*. May Yayınları.
- Taş, İ., Şemsit, S., Eylemer, S.** 2013. Avrupa Birliği örneğinde uluslararası spor politikasının gelişimi: Ekonomik, sosyal ve siyasal boyut. *Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi*, 4(9), 1–13.
- Tek, P.** 2019. Beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin Türkiye'deki sporun gelişimsel sorunlarına bakışlarının değerlendirilmesi. *Yüksek lisans tezi*. İstanbul Gelişim Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Temel, A. S.** 2019. Yöneticilik kademesinde görev yapmakta olan çalışanların düşünme stilleri ile spora yönelik tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi *Doktora tezi*. Selçuk Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Konya.

- Togo OT, Öztürk A, 2020.** Spor organizasyonlarına katılan çalışanların spora yönelik tutumlarının incelenmesi: şirketler ligi örneği. *Spor ve Performans Araştırmaları Dergisi*, 11(1), 55 – 64.
- Turan M.** 2021. Giresun gençlik spor il müdürlüğü personellerinin spor etkinliklerine yönelim tutumlarının incelenmesi. *Atatürk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*. 23(1).
- Turan, E. B., Gülşen, D. B. A., Bilaloğlu, M.** 2019. Kadın çalışanların yaşam doyumu ile boş zaman engelleri arasındaki ilişki: Akdeniz Üniversitesi örneği. *Gaziantep Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi*, 4(1), 104–114.
- Turan, M. B., Usflu, O., Koç, K., Karaoğlu, B., Ulucan, H.** 2018. Profesyonel futbolcularda sporda insan hakları tutumu ve özgünlük düzeylerinin incelenmesi. *Gaziantep Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi*, 3(4), 1–18.
- Tükel Y.** 2018. Rekreatif amaçlı spor yapanların spora yönelik tutumlarının cinsiyete ve medeni duruma göre değerlendirilmesi. *Sportive Spor, Eğitim ve Rekreasyon Dergisi*, 1(1), 12-18.
- Türk Dil Kurumu.** (2025, Şubat 29). Hak. <https://sozluk.gov.tr/?kelime=-hak>
- Türkmen, M., Abdurahimoğlu, Y., Varol, S., Gökdağ, M.** 2016. İslami İlimler Fakültesi Öğrencilerinin Spora Yönelik Tutumlarının İncelenmesi (Bartın Üniversitesi Örneği). *International Journal of Contemporary Educational Studies (IntJCES)*, 2(1), 48-59.
- UNESCO.** 2015. *International charter of physical education, physical activity and sport*. United Nations Educational, Scientific and Cultural Organisation.
- Uygun, O.** (2011). *Kamu hukuku incelemeleri*. On İki Levha Yayıncılık.
- Uygun, O.** (2017). *Devlet teorisi* (4. baskı). On İki Levha Yayıncılık.
- Varol R., Varol S., Türkmen M.** 2017. Bartın üniversitesinde öğrenim gören öğrencilerin spora yönelik tutumlarının belirlenmesi, *International Journal of Cultural and Social Studies (IntJCSS)*, 3(2), 2458-9381.
- Weber, M.** 1972. *Wirtschaft und Gesellschaft*. Mohr Verlag.
- Williams, C.** (1990). The sports science. In 1. *Ulusal Spor Bilimleri Kongresi Bildirileri* (s. 14). Hacettepe Üniversitesi.
- Yalçın, K. Y.** 2006. Yerleşik ve taşınabilir eğitim yapan ilköğretim okullarındaki öğrencilerin toplumsallaşmasında beden eğitimi ve sporun önemi: Kütahya ili örneği. *Yüksek Lisans Tezi*. Dumlupınar Üniversitesi, Kütahya.

- Yasemin, G., Sunay, H.** 2010. Türkiye ve Fransa’da uygulanan spor yönetiminin kamu yönetimi açısından karşılaştırılması. *Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 8(1), 7–16.
- Yavuz C. Yücel S. A.** 2019. Spor yöneticiliği bölümü öğrencilerinin spora yönelik tutumlarının bazı değişkenlere göre incelenmesi. *Fırat Üniversitesi, Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 18,72, 1304-0278.
- Yetim, A. A.** 2005. *Sosyoloji ve spor*. Morpa Kültür Yayınları.
- Yıldız B. A., Arı Ç., Yılmaz B.** 2017. Üniversite öğrencilerinin spora yönelik tutumlarının incelenmesi (Ankara Yıldırım Beyazıt üniversitesi örneği). *Muş Alparslan Üniversitesi Uluslararası Spor Bilimleri Dergisi*, Cilt 1, Sayı 1.
- Yolaç, A.** 2020. Farklı voleybol liglerindeki takımlarda görev alan voleybol antrenörlerinin sosyo-ekonomik faktörler ve iyilik hali yönünden karşılaştırılması. *Yüksek Lisans Tezi*. Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Zengin, E., Öztaş, C.** (2008). *Yerel yönetimler ve spor*. İstanbul Üniversitesi Yayınları.

EKLER

Ek 1: Anket

Bu Araştırma Munzur Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı tarafından “Kamuoyunun Spor ve İnsan Hakları Tutumlarının Etkileşimi” adlı tezde kullanılmak üzere hazırlanmıştır.

Mustafa YENTÜR

Cinsiyetiniz: ☐ Kadın ☐ Erkek

Yaşınız :

Mesleğiniz :

Eğitim durumunuz : ☐ İlkokul ☐ Lise ☐ Lisans ☐ Lisansüstü

Aylık Geliriniz : ☐ 0-21,999 TL ☐ 22-29,999 TL ☐ 30-39,999 TL ☐ 40,000 TL ve üstü

Spor Türü: ☐ Bireysel ☐ Takım

Aktif olarak spor yapıyor musunuz : ☐ Evet ☐ Hayır

Spora Yönelik Tutum Ölçeği

SPORA YÖNELİK TUTUM ÖLÇEĞİ

Değerli katılımcı,

Spora yönelik tutum ölçeği bireyin, spor ile olan ilişkisini, spora ne kadar önem verdiğini ve sporun hayatındaki yerini öğrenebilmek amacı için hazırlanmıştır. Ankette kullanılan ifadeler hakkındaki tutumlarınızı, her ifadenin karşısında yer alan ve en üst sütunda belirtilen uygunluk durumunuzu bildiren kutucuğa işaretleyiniz. Verdiğiniz cevaplar saklı tutularak akademik çalışmalar dışında hiçbir şekilde kullanılmayacaktır. Anketimize zaman ayırarak, verdiğiniz samimi cevaplar için şimdiden teşekkür ederim. Sporla kalın...

1	2	3	4	5	
Asla Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum	
1.Evim okula/işyerine çok uzak değil ise yürüyüşü/bisikleti tercih ederim.	1	2	3	4	5
2.Sporu manevi olduğu kadar maddi kazanç için de yaparım.	1	2	3	4	5
3.Spor yapmadığım günler kendimi ruhen eksik hissedirim.	1	2	3	4	5
4.Sporun fiziksel, fizyolojik ve psikolojik faydaları olduğuna inanırım.	1	2	3	4	5
5.Spor faaliyetlerine zorlama olmadan gönülden katılırım.	1	2	3	4	5
6.Okul takımlarında her zaman yer almak ister(d)im.	1	2	3	4	5
7.Sporadaki başarımın en az derslerdeki başarım kadar olmasını isterim.	1	2	3	4	5
8.Spor ağırlıklı yayın yapan televizyon kanallarını tercih ederim.	1	2	3	4	5
9.Sadece tek bir branşa değil birden çok spor branşına ilgi duyarım.	1	2	3	4	5
10.Haftada en az bir gün fiziksel aktivite (spor) yaparım.	1	2	3	4	5
11.Yaz aylarında günlerimi spor yaparak geçiririm.	1	2	3	4	5
12.Diğer arkadaşlarımı da spor yapmaya teşvik ederim.	1	2	3	4	5
13.Sportif başarımın getirdiği sosyal statü beni gururlandırır.	1	2	3	4	5
14.Büyük spor organizasyonlarını (olimpiyat, vb.) keyifle takip ederim.	1	2	3	4	5
15.Spor yapmak için ille de yanımda birinin olması gerekmez.	1	2	3	4	5
16.Yaptığım sporu elit (milli) sporcu olarak yapmayı hep hayal etmişimdir.	1	2	3	4	5
17.Spor faaliyetlerine, uzman kişiler yönetmese de katılımcı olurum.	1	2	3	4	5
18.Sporu hayattan zevk alma amacı olarak görürüm.	1	2	3	4	5
19.Sporun zararlı alışkanlıklardan uzak durmamda etkisi vardır.	1	2	3	4	5
20.Branşımın en iyi sporcularını kendime rol model alırım.	1	2	3	4	5
21.Evden dışarı çıkamadığım zamanlarda ev şartlarında aktivite yaparım.	1	2	3	4	5
22.Boş zamanlarımı spor ile değerlendiririm.	1	2	3	4	5
23.Katılımcı ol(a)madığım spor dallarını da izlemekten keyif alırım.	1	2	3	4	5
24.Spor ortamında kişiliğimin daha da gelişeceğini düşünüyorum.	1	2	3	4	5
25.En sağlam dostlukların spor ortamında doğduğuna inanırım.	1	2	3	4	5

Sporda İnsan Hakları Tutum Ölçeği

Madde	Tutum İfadeleri	Katılıyorum	Katılıyorum (Orta)	Kararsızım	Katılmıyorum	Hiç Katılmıyorum
1	Sporda insan hakları konusunda bilgi sahibi olmak isterim.	☐	☐	☐	☐	☐
2	Her türlü tacizi spora bağdaştırmaktan utanç duyarım.	☐	☐	☐	☐	☐
3	Spora katılımda fırsat eşitliği olması hoşuma gider.	☐	☐	☐	☐	☐
4	Antrenörlerin sporculara şiddet uygulamasından rahatsızlık duyarım.	☐	☐	☐	☐	☐
5	Sporun başkalarına saygılı olmayı öğrettiğine inanırım.	☐	☐	☐	☐	☐
6	Engellilerin spor aracılığıyla toplumsal yaşama katılacağına inanırım.	☐	☐	☐	☐	☐
7	Çocuk ve gençlerin spor sayesinde kötülüklerden korunabileceği inancındayım.	☐	☐	☐	☐	☐
8	Gelecek kaygısının sporcuyu olumsuz etkileyeceğini düşünürüm.	☐	☐	☐	☐	☐
9	Popüler sporcuların özel yaşamının bilinmesini isterim.	☐	☐	☐	☐	☐
10	Sporun ahlaki değerleri temel alarak insanları olumlu etkilediğini isterim.	☐	☐	☐	☐	☐
11	Spor eğitiminin spor eğitimi almış kişilere verilmesini isterim.	☐	☐	☐	☐	☐
12	Çirkin tezahüratın kişilik haklarına tecavüz olduğunu düşünürüm.	☐	☐	☐	☐	☐
13	Sporcuların sosyal güvenliğiyle ilgili uygulamalardan memnunum.	☐	☐	☐	☐	☐
14	Spor faaliyetlerine katılmanın temel hak olduğuna inanırım.	☐	☐	☐	☐	☐
15	Sporcu sözleşmelerinde hakkaniyetin gözetildiğini düşünürüm.	☐	☐	☐	☐	☐
16	Sağlık sorunlarına yol açabilecek antrenmanları doğru bulmam.	☐	☐	☐	☐	☐
17	Sporcu seçiminde adil davranıldığı kanısındayım.	☐	☐	☐	☐	☐
18	Çocukların spor eğitimi almış kişilerce eğitildiği kanısındayım.	☐	☐	☐	☐	☐
19	Sporcunun sağlığına gerekli önemin verildiğini düşünürüm.	☐	☐	☐	☐	☐
20	Spor kurumlarında işe alımların hakkaniyete göre olduğu kanısındayım.	☐	☐	☐	☐	☐
21	Yerel yönetimlerin branşlara ilişkin spor yatırımlarını adil bulurum.	☐	☐	☐	☐	☐
22	Sporun evrensel kültürün bir parçası olduğuna inanırım.	☐	☐	☐	☐	☐
23	Spordan elde edilen gelirlerin sosyal dayanışmada kullanılmadığı kanısındayım.	☐	☐	☐	☐	☐
24	Sporun dünya barışına katkı sağlayan etkinlik olduğu inancındayım.	☐	☐	☐	☐	☐
25	Sporun kültürel farklılıklarla zenginleşeceği kanısındayım.	☐	☐	☐	☐	☐
26	Spor haklarına ilişkin yasal düzenlemeleri yetersiz bulurum.	☐	☐	☐	☐	☐
27	Sporun toplumsal barışa katkı sağlayacağını düşünürüm.	☐	☐	☐	☐	☐
28	Spor kurumlarında işe alımlarda ayrımcılık yapıldığı kanısındayım.	☐	☐	☐	☐	☐
29	Spor mahkemelerinin aldığı kararlarda adil olmadığı kanısındayım.	☐	☐	☐	☐	☐